

Inwonersconsultatie duurzame energie gemeente Lochem

De gemeente Lochem heeft de ambitie om in 2030 energieneutraal te zijn. Om dit te kunnen realiseren, en daarmee een bijdrage te leveren aan de doelstellingen van de Regionale Energie Strategie (RES), wil de gemeente het grootschalig opwekken van wind- en zonne-energie mogelijk maken.

Plaatsing van windturbines en zonneparken ligt over het algemeen gevoelig bij inwoners. Om inwoners en andere belanghebbenden de gelegenheid te geven hun ideeën en zorgen te uiten, organiseert de gemeente Lochem in februari 2021 twee bewonersavonden. Voorafgaand hieraan is eind 2020 een online inwonersconsultatie uitgezet. Wat is de houding van inwoners van de gemeente Lochem tegenover duurzame opwek van energie? Waar zitten de verschillen tussen typen inwoners op dit vlak? Welke motieven en belemmeringen spelen hierin een rol? Deze rapportage geeft antwoord op deze vragen.

**44% van de invullers wil
graag uitgenodigd worden voor de bewonersavonden**

Datum
18 februari 2021

Respondenten
1272

In opdracht van
Gemeente Lochem

In deze rapportage

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	3
Belangrijkste resultaten	6
Betrokkenheidsprofielen.....	9
Resultaten inwonersconsultatie.....	11
Houding duurzame energie en energiebesparing.....	11
Duurzame opwek van energie	15
Financiële participatie	31
Betrokkenheid in de toekomst.....	35
Onderzoeksverantwoording	41
Achtergrond invullers.....	41
Respons en toegepaste weging.....	42
Campagne en onderzoeksmethode	43
Bijlagen	45
Bijlage 1: betrokkenheidsprofielen	45
Bijlage 2: open antwoorden	54
Bijlage 3: Enquête.....	55

Inleiding

HOOFDSTUK 1

Lochem en de energietransitie

De gemeente Lochem is volop in beweging op het gebied van duurzaamheid. Ze wil in 2030 energieneutraal zijn. Deze energietransitie heeft impact op alle inwoners van de gemeente Lochem: het is nodig dat inwoners zelf verduurzamingsmaatregelen treffen aan hun woning, én zonnepanelen en windmolens beïnvloeden het landschapsbeeld. De gemeente wil inwoners informeren over de transitie en tevens met hen in gesprek over de randvoorwaarden voor het duurzaamheidsbeleid.

Om inzicht in de belangen en argumenten te krijgen voor de te nemen besluiten en een kwalitatief beter beleidskader te ontwikkelen, organiseert de gemeente Lochem in februari 2021 twee bewonersavonden. Voorafgaand hieraan wil zij graag inzicht in hoe de inwoners van de gemeente Lochem - in al hun diversiteit - aankijken tegen het onderwerp duurzame energie. Wat is hun (algemene) houding en gedrag op dit onderwerp? Hoe staan zij tegenover grootschalige duurzame opwek van energie? Welke motieven en belemmeringen spelen hierin een rol? En *last but not least*: hoe willen inwoners in de toekomst geïnformeerd en betrokken worden bij de energietransitie in de gemeente Lochem? Deze rapportage geeft dit inzicht.

Onderzoek in de lokale context

In juli 2019 heeft Citisens voor de gemeente Lochem een betrokkenheidsanalyse opgesteld. Deze analyse - die gebaseerd is op big data - geeft inzicht in welk type inwoners er in de gemeente Lochem wonen, en wat deze typen (de betrokkenheidsprofielen) kenmerkt qua (1) betrokkenheid bij de eigen leefomgeving, (2) het vertrouwen dat zij hebben in de overheid, (3) hun participatie- en (4) communicatievoorkeuren. Enkele highlights uit deze analyse zijn opgenomen in hoofdstuk 3.

Het onderzoek waarover deze rapportage verder verslag doet betreft een online inwonersconsultatie, uitgezet onder de inwoners van de gemeente Lochem. Deze inwonersconsultatie geeft inzicht in de lokale context over:

- De (algemene) houding van inwoners tegenover duurzame energie en energiebesparing;
- De houding en zorgen van inwoners tegenover duurzame opwek van energie (zon en wind), incl. voorkeuren die zij hebben ten aanzien van bundelen vs. verspreiden van de opwekcapaciteit;
- De bereidheid van inwoners om financieel te participeren in windmolens of een zonnepark, incl. voorkeuren die zij hebben ten aanzien van eigenaars- en zeggenschap / winstdeling.

Dit onderzoek is ook een communicatiemiddel. De gemeente maakt aan inwoners duidelijk dat zij aan een energieneutrale toekomst voor de gemeente Lochem werkt én dat zij inwoners wil betrekken bij de totstandkoming daarvan. Om inzicht te krijgen in hoe de participatie en communicatie met inwoners over de duurzame opwek van energie in de toekomst vormgegeven zou moeten worden, zijn in de inwonersconsultatie enkele aanvullende vragen gesteld over hoe inwoners in de toekomst geïnformeerd en/of betrokken willen zijn. Heel concreet zijn ruim 700 e-mailadressen verzameld van inwoners die interesse hebben om deel te nemen aan de bewonersavonden in februari 2021.

1272 respondenten

De lokale inwonersconsultatie is ingevuld door 1272 respondenten. Het betrouwbaarheidspercentage dat bij dit aantal hoort is 95%. De verdeling van de respons (N) per wijk is te vinden in onderstaande tabel.

Respons per CBS-wijk	Respons (N)	%
Laren	315	25%
Gorssel, Eefde en Epse	255	20%
Lochem buitengebied	89	7%
Barchem	74	6%
Lochem kern	394	31%
Almen-Harfsen	129	10%
Overig / onbekend	16	1%
Totaal	1272	100%

De totale N waarover in dit rapport verslag wordt gedaan is na weging 1244. Wilt u meer weten over hoe het onderzoek is uitgevoerd? Raadpleeg dan de onderzoeksverantwoording.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden de belangrijkste resultaten van de inwonersconsultatie weergegeven: dit is de managementsamenvatting. De highlights uit de in 2019 opgeleverde betrokkenheidsanalyse staan in hoofdstuk 3. Hoofdstuk 4 beschrijft per onderdeel uit de inwonersconsultatie de resultaten in de vorm van tabellen en grafieken.¹ Ook worden hier de belangrijkste verschillen tussen de vier grootste betrokkenheidsprofielen in de gemeente Lochem uitgelicht. Bijlage 1 bevat alle uitgesplitste resultaten per betrokkenheidsprofiel. Bijlage 2 bevat alle open antwoorden die gegeven zijn in de vragenlijst (bij 8 vragen). De onderzoeksverantwoording vindt u in hoofdstuk 5. De volledige enquête staat in bijlage 3.

¹ In verband met de toegankelijkheidseisen die gesteld worden aan documenten van de overheid is bij elk figuur de bijbehorende tabel toegevoegd, zodat ook screenreaders de informatie kunnen verwerken. Percentages in tabellen en figuren tellen door afrondingsverschillen niet altijd op tot 100%.

Belangrijkste resultaten

HOOFDSTUK 2

Houding duurzame energie en energiebesparing

De houding van inwoners van de gemeente Lochem tegenover het opwekken van duurzame energie is over het algemeen positief. Het belang dat men aan het thema hecht is op landelijk niveau (voor Nederland) wel groter dan op gemeenteniveau (voor de gemeente Lochem).

- Dit blijkt uit het feit dat 62% van de invullers aangeeft het (zeer) eens te zijn met de stelling: "ik vind het belangrijk dat er in de gemeente Lochem duurzame energie wordt opgewekt".
- 72% geeft aan het (zeer) eens te zijn met de stelling: "ik vind het belangrijk dat er in Nederland steeds meer aandacht is voor het opwekken van duurzame energie".

Inwoners van gemeente Lochem zijn in hun dagelijks leven bezig met duurzame energie en energiebesparing, vaak op meerdere vlakken. De top 3 is:

- Ik gebruik bewust minder energie: 65%
- Ik heb mijn woning beter laten isoleren: 52%
- Ik heb zonnepanelen of zonnecollectoren: 48%

Duurzame opwek van energie

Driekwart van de inwoners (75%) zegt 'Ja' - al dan niet onder voorwaarden - op de vraag "Wilt u dat er duurzame energie in de gemeente Lochem wordt opgewekt?"

- 15% zegt 'Nee' op deze vraag

Qua keuze tussen (alleen) zonneparken of (alleen) windmolens kiest de grootste groep voor een gelijke verdeling tussen deze twee (36%).

- De tweede grootste groep (ook 36%) kiest overwegend voor zonneparken

In het onderzoek zijn de voorwaarden om 'Ja' te kunnen zeggen tegen de opwek van duurzame energie in de gemeente Lochem uitgevraagd voor zonneparken en windmolens afzonderlijk. Deze worden hieronder toegelicht.

Specifiek voor **zonneparken** hechten inwoners van de gemeente Lochem het meeste belang aan (top 3):

- Dat het zonnepark niet zichtbaar is: 24%
- Dat het landschap verbeterd wordt door buiten het zonnepark bomen en houtwallen aan te leggen: 18%
- Dat er geen overlast van het zonnepark is: 13%

Uit het onderzoek is geen sterke conclusie te trekken over de voorkeur van inwoners qua bundelen versus verspreiden van de opwekcapaciteit door zonneparken in de gemeente.

Specifiek voor **windmolens** zijn de zorgen van inwoners van de gemeente Lochem het grootst over (top 3):

- Dat ik last krijg van geluid van de molens: 23%
- Dat het landschap wordt aangetast: 17%
- Dat ik last krijg van slagschaduw in mijn huis: 13%

In het proces vinden inwoners het belangrijk dat zij (1) betrouwbare informatie krijgen, en (2) kunnen meebeslissen over bijvoorbeeld slagschaduw en verlichting.

Uit het onderzoek kan de conclusie getrokken worden dat inwoners qua bundelen versus verspreiden van windmolens in de gemeente voorkeur hebben voor bundelen.

Financiële participatie

De drie meest genoemde antwoorden op de vraag "Wat vindt u belangrijk in de financiering van een zonnepark of windmolens" zijn:

- Dat inwoners ook mede-eigenaar zijn en zeggenschap hebben: 45%
- Dat een deel van de winst naar het gebied gaat (omgevingsfonds): 44%
- Dat een deel van de winst naar direct omwonenden gaat: 43%

31% van de inwoners van de gemeente Lochem zegt - al dan niet onder voorwaarden - zelf financieel te willen participeren in windmolens of een zonnepark.

Betrokkenheid in de toekomst

Bijna één derde van de inwoners van de gemeente Lochem (31%) is van mening dat het eerste initiatief tot het ontwikkelen van windmolens en zonneparken bij de gemeente ligt. Nog eens 12% wijst naar de provinciale of landelijke overheid.

- 12% is van mening dat inwoners zelf het eerste initiatief moeten nemen en 20% wijst naar Energiecorporatie LochemEnergie

67% van de inwoners wil graag door de gemeente op de hoogte gehouden worden over het opstellen van de beleidsplannen voor het opwekken van duurzame energie via windmolens en zonneparken.

- 35% wil meepraten of -denken met de gemeente
- 10% wil een adviserende rol

Op 3 en 10 februari 2021 organiseert de gemeente Lochem twee online bewonersavonden over zon en wind. 44% van de invullers heeft aangegeven uitgenodigd te willen worden voor deze bijeenkomsten.

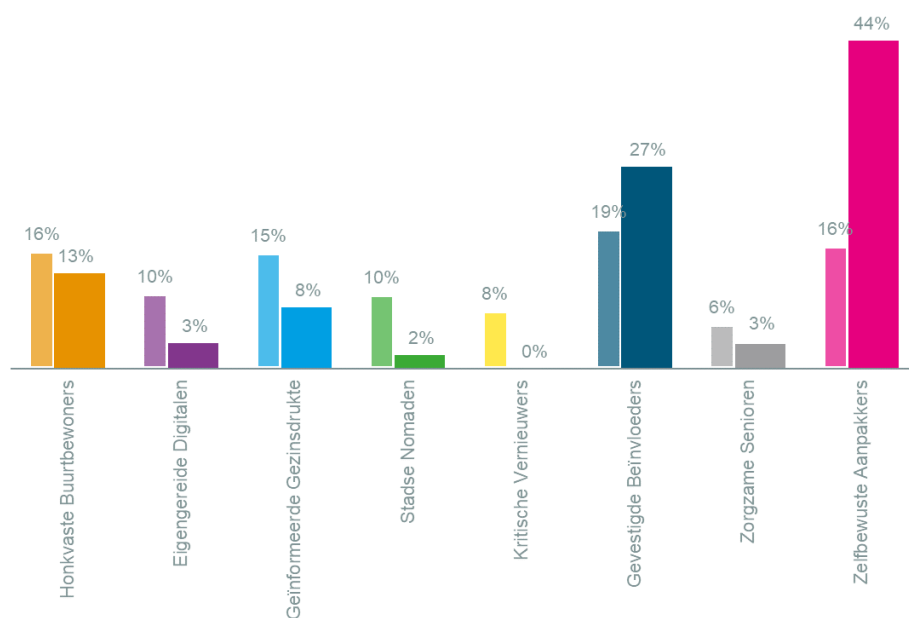
Betrokkenheidsprofielen

HOOFDSTUK 3

De vier grootste profielen in de gemeente Lochem

De meest voorkomende betrokkenheidsprofielen in de gemeente Lochem zijn: Zelfbewuste Aanpakkers, Gevestigde Beïnvloeders, Honkvaste Buurtbewoners en Geïnformeerde Gezinsdrukte. Zie onderstaande grafiek.²

Betrokkenheidsprofielen Nederland (links) en gemeente Lochem (rechts).

² Meer informatie over de betrokkenheidsprofielen is te vinden in de Betrokkenheidsanalyse die in juni 2019 opgeleverd is aan de gemeente Lochem.

Betrokkenheidsprofielen in gemeente Lochem (2019)	%
Honkvaste Buurtbewoners	13%
Eigengereide Digitalen	3%
Geïnformeerde Gezinsdrukte	8%
Stadse Nomaden	2%
Kritische Vernieuwers	0%
Gevestigde Beïnvloeders	27%
Zorgzame Senioren	3%
Zelfbewuste Aanpakkers	44%

Een compacte toelichting op de vier grootste profielen in gemeente Lochem is te vinden in onderstaande afbeelding.

Honkvaste Buurtbewoners
 Leeftijd tussen 45 en 65 jaar
 Inkomen lager dan gemiddeld
 Opleidingsniveau lager dan gemiddeld
 Gezinnen en empty nesters, sterk verbonden met hun wijk/ buurt

Zelfbewuste Aanpakkers
 Leeftijd 55+
 Opleidingsniveau gemiddeld, selfmade doeners (mkb, boerenbedrijf)
 Inkomen hoger dan gemiddeld
 Spil van het verenigingsleven

Geïnformeerde Gezinsdrukte
 Leeftijd tussen 30 en 65 jaar
 Hoog inkomen, heeft een goede baan
 Opleidingsniveau hoger dan gemiddeld
 Gezinnen met jonge kinderen

Gevestigde Beïnvloeders
 Leeftijd tussen 45 jaar en ouder
 Hoog opgeleid, werkt als manager of consultant
 Groep met het hoogste inkomen
 Interesse in sport en cultuur

Resultaten inwonersconsultatie

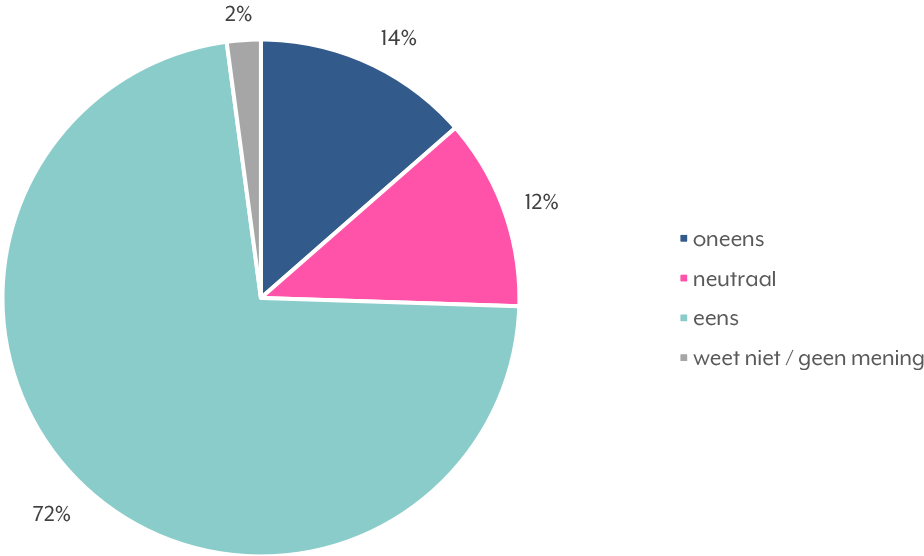
HOOFDSTUK 4

Houding duurzame energie en energiebesparing

In het eerste deel van het onderzoek zijn twee stellingen voorgelegd over het belang van meer aandacht voor duurzame energie in Nederland en het opwekken van duurzame energie in de gemeente Lochem. Ook is één vraag gesteld die als doel had te inventariseren op welke manier inwoners zelf bezig zijn met duurzame energie en energiebesparing. De resultaten staan hieronder weergegeven.

We lichten enkele (statistisch significante) verschillen toe tussen de vier grootste betrokkenheidsprofielen in de gemeente Lochem: Zelfbewuste Aanpakkers, Gevestigde Beïnvloeders, Geïnformeerde Gezinsdrukte en Honkvaste Buurtbewoners. Alle uitsplitsingen staan opgenomen in bijlage 1.

Ik vind het belangrijk dat er in Nederland steeds meer aandacht is voor het opwekken van duurzame energie

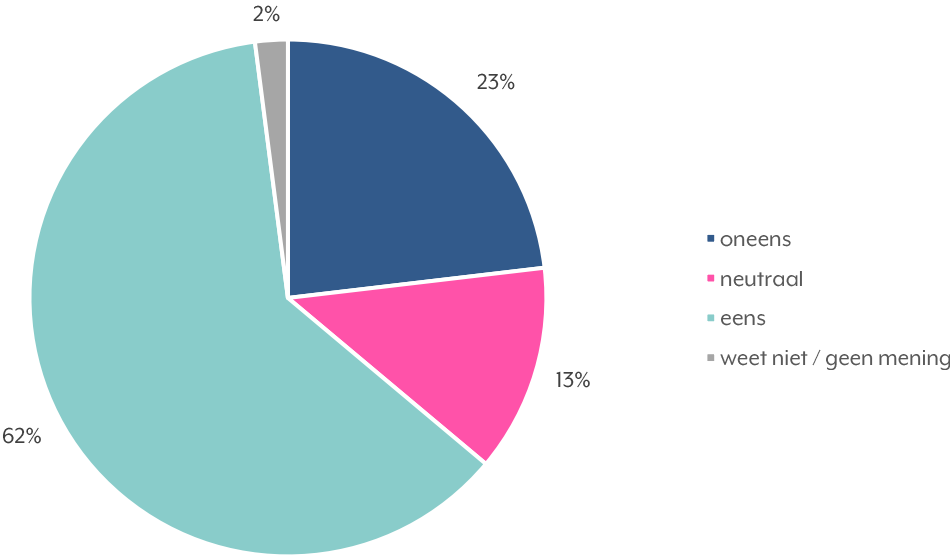

Ik vind het belangrijk dat er in Nederland steeds meer aandacht is voor het opwekken van duurzame energie (N = 1244)	%
(helemaal) oneens	14%
Neutraal	12%
(helemaal) eens	72%
Weet ik niet / geen mening	2%

Zelfbewuste Aanpakkers vinden de aandacht voor het opwekken van duurzame energie in Nederland het minst belangrijk (68%).

Gevestigde Beïnvloeders scoren het hoogst (77%).

Ik vind het belangrijk dat er in de gemeente Lochem duurzame energie wordt opgewekt

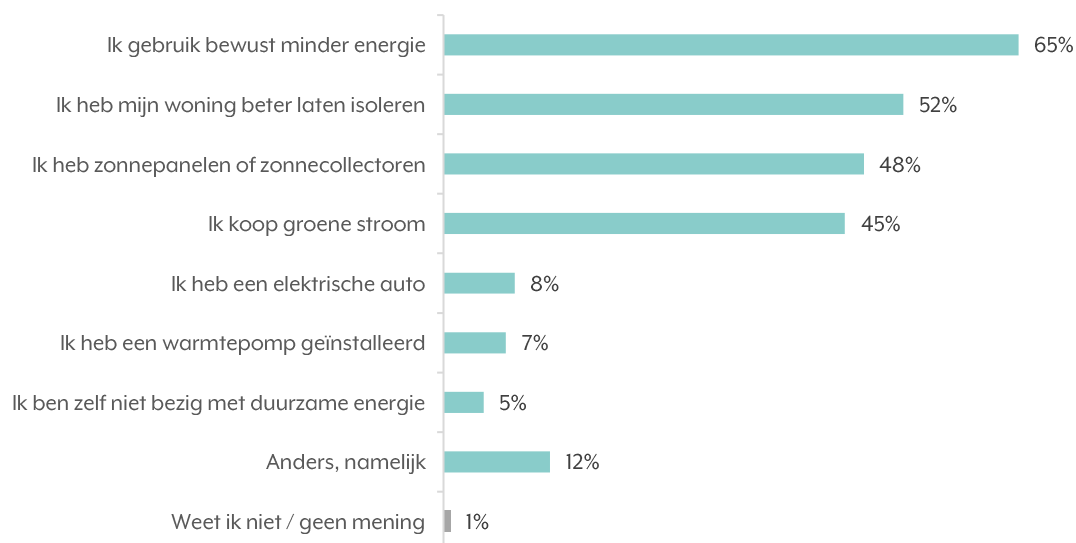

Ik vind het belangrijk dat er in de gemeente Lochem duurzame energie wordt opgewekt (N = 1244)	%
(helemaal) oneens	23%
Neutraal	13%
(helemaal) eens	62%
Weet ik niet / geen mening	2%

Zelfbewuste Aanpakkers vinden het opwekken van duurzame energie in de gemeente Lochem het minst belangrijk (55%).

Inwoners in het profiel Geïnformeerde Gezinsdrukte scoren het hoogst (77%).

Op welke manier(en) bent u zelf bezig met duurzame energie en energiebesparing?

Op welke manier(en) bent u zelf bezig met duurzame energie en energiebesparing? (N = 1244)	%
Ik gebruik bewust minder energie	65%
Ik heb mijn woning beter laten isoleren	52%
Ik heb zonnepanelen of zonnecollectoren	48%
Ik koop groene stroom	45%
Anders, namelijk	12%
Ik heb een elektrische auto	8%
Ik heb een warmtepomp geïnstalleerd	7%
Ik ben zelf niet bezig met duurzame energie	5%
Weet ik niet / geen mening	1%

Gevestigde Beïnvloeders scoren het hoogst op het kopen van groene stroom (51%).

Geïnformeerde Gezinsdrukte (38%) en Honkvaste Buurtbewoners (44%) scoren het laagst op het (beter) laten isoleren van de eigen woning.

Honkvaste Buurtbewoners scoren het laatst op zonnepanelen of collectoren.

Duurzame opwek van energie

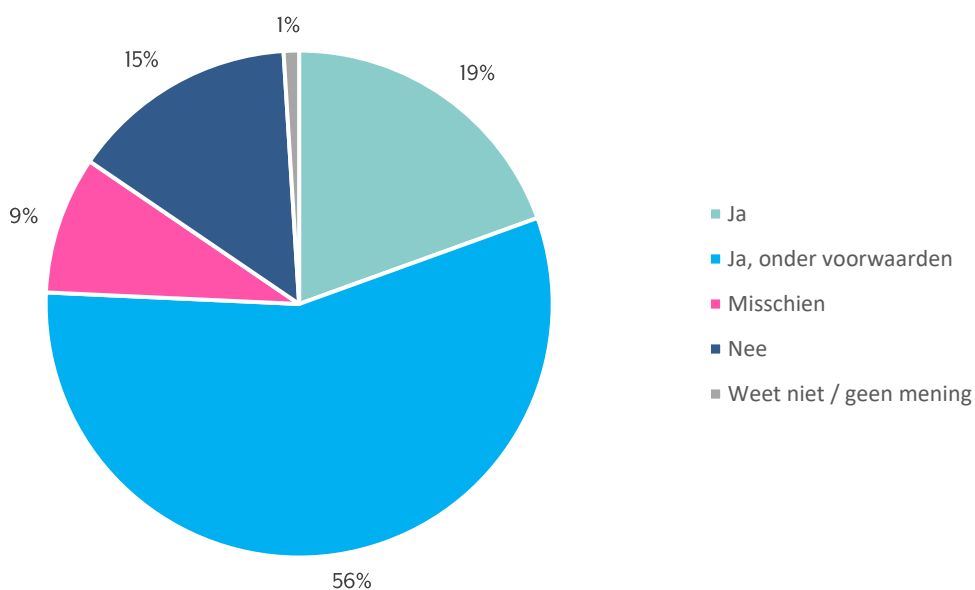
In het tweede deel van het onderzoek zijn vragen gesteld over de houding en zorgen die inwoners hebben tegenover duurzame opwek van zonne- en windenergie in de gemeente Lochem. Ook zijn voorkeuren uitgevraagd ten aanzien van het bundelen vs. verspreiden van de opwekcapaciteit (apart voor zon en wind).

Voorafgaand aan de inhoudelijke vragen is invullers eerst de vraag voorgelegd of zij (überhaupt) willen dat er duurzame energie wordt opgewekt uit zon en wind in de gemeente Lochem. Inwoners die aangaven dit niet te willen, is de optie geboden geen verdere vragen over dit onderwerp te beantwoorden. 49 invullers zijn direct doorgeleid naar het laatste onderdeel van de vragenlijst (betrokkenheid in de toekomst).

Ook in dit deel lichten we enkele (statistisch significante) verschillen toe tussen de vier grootste betrokkenheidsprofielen in de gemeente Lochem: Zelfbewuste Aanpakkers, Gevestigde Beïnvloeders, Geïnformeerde Gezinsdrukte en Honkvaste Buurtbewoners. Alle uitsplitsingen staan opgenomen in bijlage 1.

Landelijk en ook in Lochem is het streven om meer duurzame energie op te wekken. Dit kan op veel manieren zoals energie uit biomassa, geothermie, wind, water, en zon. Op dit moment richten wij ons in Lochem en de regio op duurzame energie uit wind (windmolens) en zon (zonneparken). Daar gaat deze vragenlijst over.

Wilt u dat er duurzame energie in de gemeente Lochem wordt opgewekt uit wind en/of zon?

Wilt u dat er duurzame energie in de gemeente Lochem wordt opgewekt uit wind en/of zon? (N = 1244)	%
Ja	19%
Ja, onder voorwaarden	56%
Misschien	9%
Nee	15%
Weet ik niet / geen mening	1%

Honkvaste Buurtbewoners zijn het meest positief over het opwekken van duurzame energie in de gemeente Lochem (85% zegt 'Ja' - al dan niet onder voorwaarden).

Het meest negatief zijn Zelfbewuste Aanpakkers (71%).

Bovenstaande vraag is verder uitgesplitst naar de zes CBS-wijken in de gemeente Lochem. Links staan de uitgesplitste percentages voor de 'Ja, onder voorwaarden' -invullers, rechts voor de invullers die 'Nee' hebben gezegd op de vraag 'Wilt u dat er duurzame energie in de gemeente Lochem wordt opgewekt uit wind en/of zon?'

CBS-wijk	Aantal	%*	CBS-wijk	Aantal	%*
Lochem kern	404	83%	Lochem kern	38	8%
Lochem buitengebied	45	44%	Lochem buitengebied	14	14%
Laren	150	64%	Laren	57	24%
Barchem	44	73%	Barchem	14	23%
Gorssel, Eefde en Epse	204	73%	Gorssel, Eefde en Epse	46	17%
Almen-Harfsen	81	79%	Almen-Harfsen	10	10%

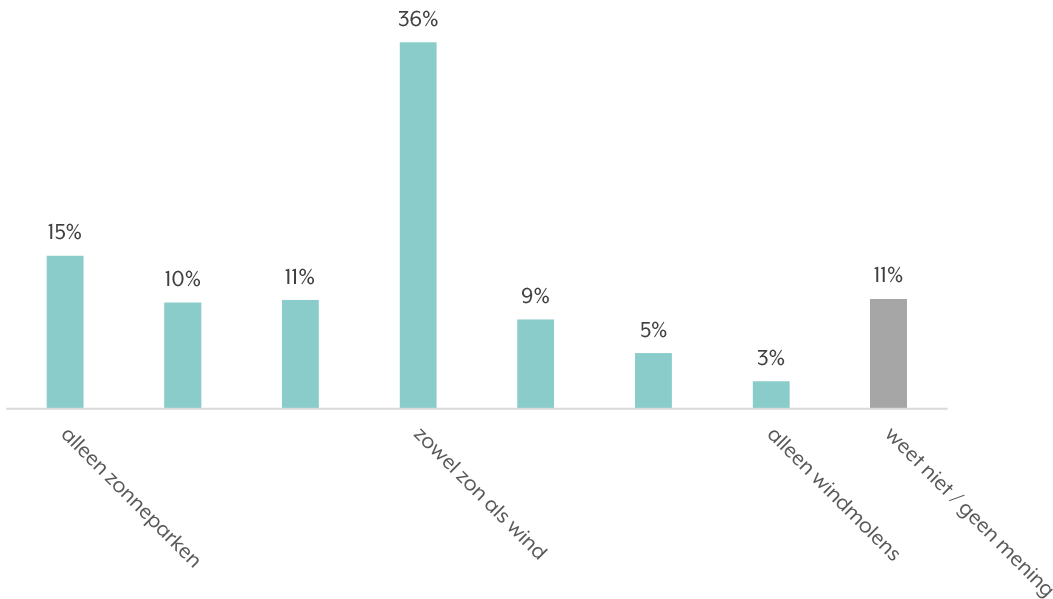
* % van de totale respons uit dezelfde CBS-wijk.

Vervolgens is de voorkeur uitgevraagd van inwoners voor duurzame opwek via zonneparken of windmolens. Invullers konden hun voorkeur uiten op een 7-puntsschaal (+ weet ik niet / geen mening).

In Lochem worden er nu al zonneparken op landbouwgrond aangelegd. Dit is nodig om Lochem in 2030 energieneutraal te krijgen. Daarnaast zijn er windmolens nodig om genoeg duurzame energie op te wekken.

Een windmolen is meer zichtbaar, maar neemt minder ruimte in. Omgerekend levert een windmolen per m2 meer energie op dan een zonnepark. Voor een stabiele energievoorziening is het van belang dat we zowel wind als zon aansluiten op het netwerk.

Hoe wilt u dat er duurzame energie wordt opgewekt in de gemeente Lochem?

Hoe wilt u dat er duurzame energie wordt opgewekt in de gemeente Lochem (N = 1195)	%
Alleen zonneparken	15%
	10%
	11%
Zowel zon als wind	36%
	9%
	5%
Alleen windmolens	3%
Weet ik niet / geen mening	11%

Geïnformeerde Gezinsdrukte (45%) en Zelfbewuste Aanpakkers (43%) zijn het meest expliciet in hun keuze voor zonneparken (optelsom van score 1-2-3).

In de groep invullers die kiest voor windmolens zijn Honkvaste Buurtbewoners oververtegenwoordigd (26%) (optelsom van score 5-6-7).

Zonneparken

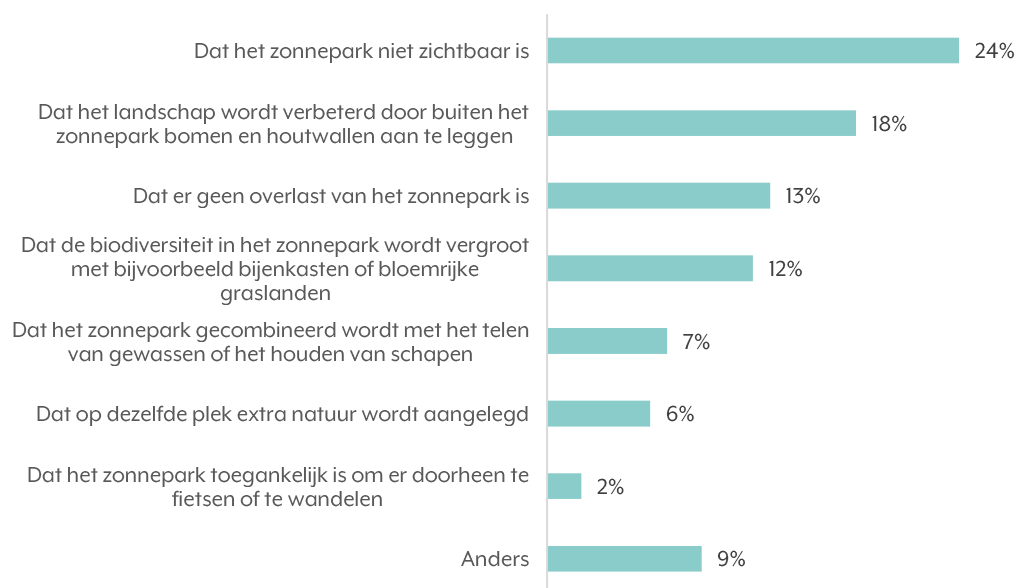
Aan invullers is gevraagd wat zij belangrijk vinden in de situatie dat er een zonnepark in de buurt van hun woning komt. Inwoners konden maximaal 3 antwoordopties in een rangorde zetten, waaronder de optie 'anders, namelijk...'.

Wanneer invullers de optie 'anders, namelijk...' in de rangorde plaatsten, kregen zij de mogelijkheid aangeboden een open invulveld in te vullen. Alle open antwoorden zijn opgenomen in bijlage 2.

Een zonnepark in een landbouwgebied is een ander gezicht dan een weiland of maisveld. De gemeente kan voorwaarden stellen aan de inrichting van een zonnepark, bijvoorbeeld over het groen op en rond het zonnepark. De initiatiefnemer betaalt en regelt dit dan.

Stel er komt een zonnepark in de buurt van uw woning. Wat vindt u dan belangrijk?

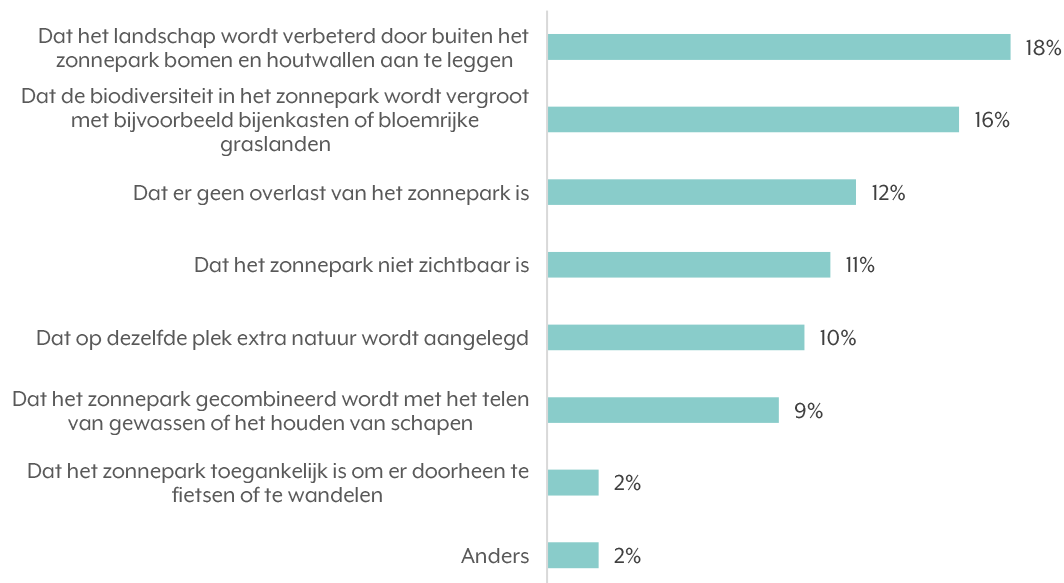
Eerste plaats in de rangorde³

³ 9% van de respondenten heeft 'weet ik niet / geen mening' geantwoord op de rangordevraag. Zij hebben geen verdere inhoudelijke keuzes gemaakt. Het totaal van deze grafiek telt dan ook op tot 91%.

Stel er komt een zonnepark in de buurt van uw woning. Wat vindt u dan belangrijk? Eerste plaats in de rangorde (N = 1131)	%
Dat het zonnepark niet zichtbaar is	24%
Dat het landschap wordt verbeterd door buiten het zonnepark bomen en houtwallen aan te leggen	18%
Dat er geen overlast van het zonnepark is	13%
Dat de biodiversiteit in het zonnepark wordt vergroot met bijvoorbeeld bijenkasten of bloemrijke graslanden	12%
Dat het zonnepark gecombineerd wordt met het telen van gewassen of het houden van schapen	7%
Dat op dezelfde plek extra natuur wordt aangelegd	6%
Dat het zonnepark toegankelijk is om er doorheen te fietsen of te wandelen	2%
Anders	9%

Tweede plaats in de rangorde⁴

⁴ 9% van de respondenten heeft 'weet ik niet / geen mening' geantwoord op de rangordevraag. 12% heeft daarnaast slechts één inhoudelijke keuze gemaakt. Het totaal van deze grafiek telt dan ook op tot 79%.

Stel er komt een zonnepark in de buurt van uw woning. Wat vindt u dan belangrijk? Tweede plaats in de rangorde (N = 988)	%
Dat het landschap wordt verbeterd door buiten het zonnepark bomen en houtwallen aan te leggen	18%
Dat de biodiversiteit in het zonnepark wordt vergroot met bijvoorbeeld bijenkasten of bloemrijke graslanden	16%
Dat er geen overlast van het zonnepark is	12%
Dat het zonnepark niet zichtbaar is	11%
Dat op dezelfde plek extra natuur wordt aangelegd	10%
Dat het zonnepark gecombineerd wordt met het telen van gewassen of het houden van schapen	9%
Dat het zonnepark toegankelijk is om er doorheen te fietsen of te wandelen	2%
Anders	2%

Derde plaats in de rangorde⁵

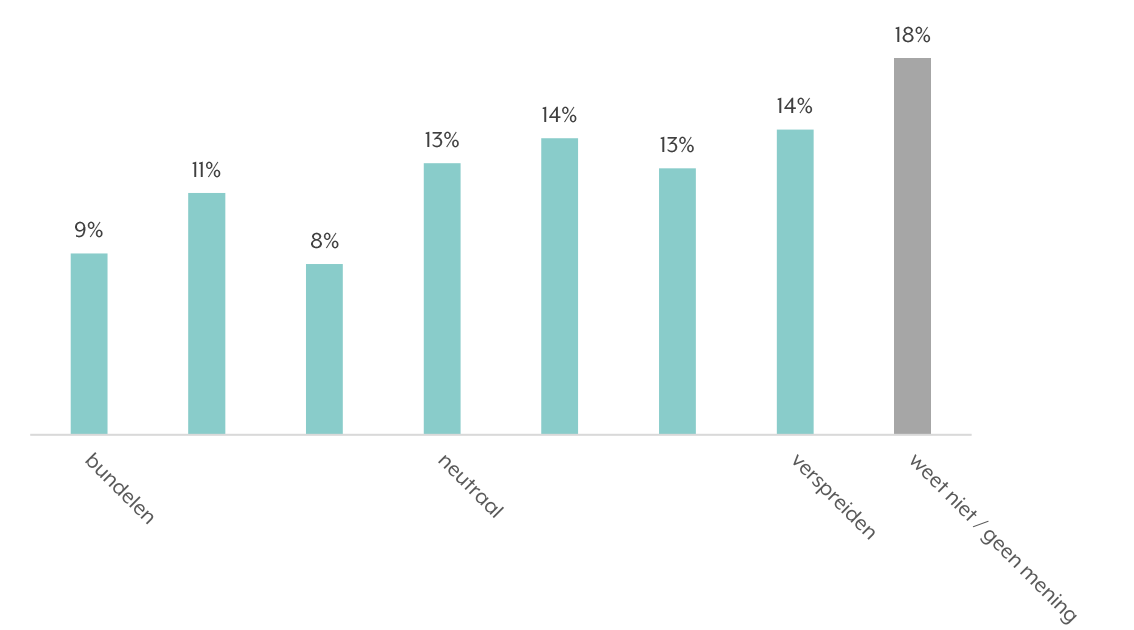
⁵ 9% van de respondenten heeft 'weet ik niet / geen mening' geantwoord op de rangordevraag. 23% heeft daarnaast slechts één of twee inhoudelijke keuzes gemaakt. Het totaal van deze grafiek telt dan ook op tot 68%.

Stel er komt een zonnepark in de buurt van uw woning. Wat vindt u dan belangrijk? Derde plaats in de rangorde (N = 845)	%
Dat het landschap wordt verbeterd door buiten het zonnepark bomen en houtwallen aan te leggen	14%
Dat de biodiversiteit in het zonnepark wordt vergroot met bijvoorbeeld bijenkasten of bloemrijke graslanden	12%
Dat het zonnepark gecombineerd wordt met het telen van gewassen of het houden van schapen	10%
Dat er geen overlast van het zonnepark is	10%
Dat op dezelfde plek extra natuur wordt aangelegd	10%
Dat het zonnepark niet zichtbaar is	6%
Dat het zonnepark toegankelijk is om er doorheen te fietsen of te wandelen	2%
Anders	3%

Vervolgens is gevraagd naar de voorkeur die inwoners hebben qua bundelen van de opwekcapaciteit in een aantal grote zonneparken vs. verspreiden van diezelfde hoeveelheid energie in meerdere kleine zonneparken. Invullers konden hun voorkeur uiten op een 7-puntsschaal (+ weet ik niet / geen mening).

Voor het opwekken van duurzame energie door zonneparken kan worden gekozen voor het bundelen van de opwek-capaciteit in een aantal grote zonneparken, of het opwekken van dezelfde hoeveelheid energie met meerdere kleine zonneparken, verspreid over de gemeente.

Wat heeft uw voorkeur voor het plaatsen van zonneparken in de gemeente Lochem?

Wat heeft uw voorkeur voor het plaatsen van zonneparken in de gemeente Lochem? (N = 1195)	%
Bundelen	9%
	11%
	8%
Neutraal	13%
	14%
	13%
Verspreiden	14%
Weet ik niet / geen mening	18%

Windmolens

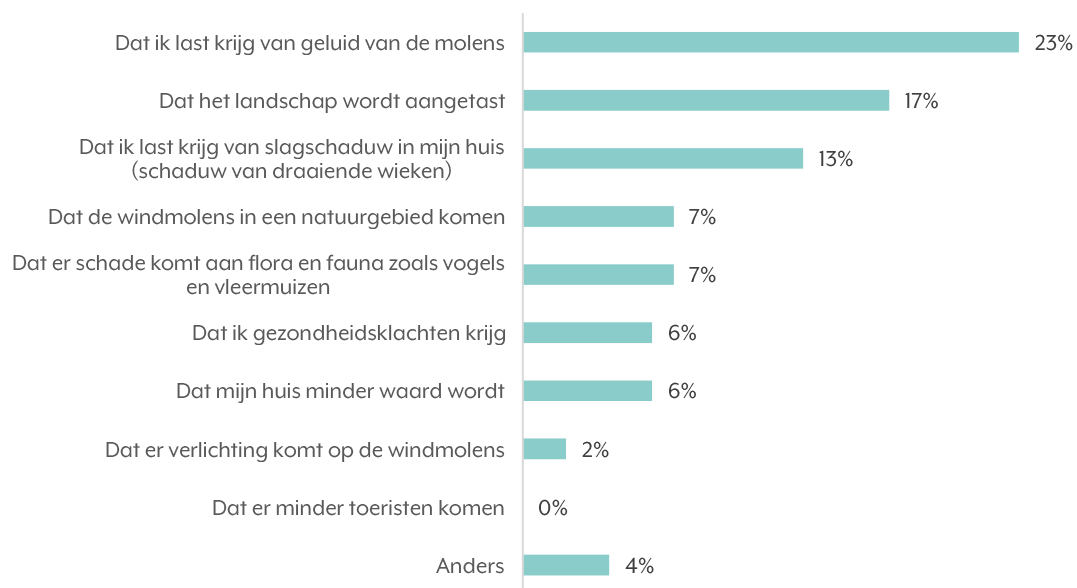
Aan inwoners is gevraagd waar zij zich het meeste zorgen over maken in de situatie dat er windmolens in de buurt van hun woning komen. Invullers konden maximaal 3 antwoordopties in een rangorde zetten, waaronder de optie 'anders, namelijk...'.⁶

Wanneer invullers de optie 'anders, namelijk...' in de rangorde plaatsten, kregen zij de mogelijkheid aangeboden een open invulveld in te vullen. Alle open antwoorden staan opgenomen in bijlage 2.

De landelijke overheid stelt veiligheidseisen aan de plaatsing van windmolens. Uiteraard moeten alle windmolens in Lochem daaraan voldoen. De gemeente kan aanvullende voorwaarden stellen.

Stel er komen windmolens in de buurt van uw woning. Waarover maakt u zich dan de meeste zorgen?

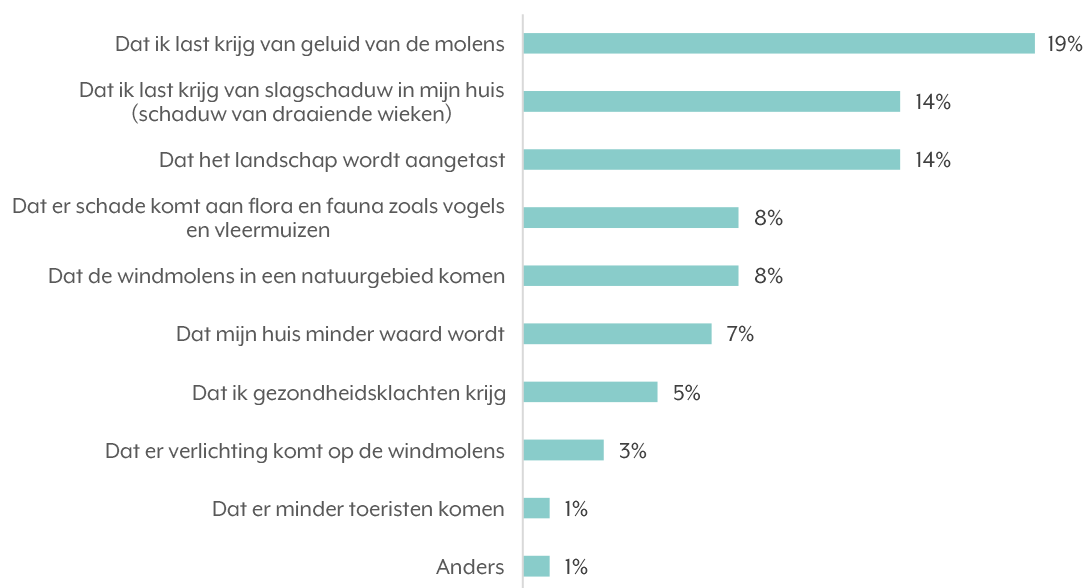
Eerste plaats in de rangorde⁶

⁶ 16% van de respondenten heeft 'weet ik niet / geen mening' geantwoord op de rangordevraag. Zij hebben geen verdere inhoudelijke keuzes gemaakt. Het totaal van deze grafiek telt dan ook op tot 84%.

Stel er komen windmolens in de buurt van uw woning. Waarover maakt u zich dan de meeste zorgen?	
Eerste plaats in de rangorde (N = 1046)	%
Dat ik last krijg van geluid van de molens	23%
Dat het landschap wordt aangetast	17%
Dat ik last krijg van slagschaduw in mijn huis (schaduw van draaiende wieken)	13%
Dat de windmolens in een natuurgebied komen	7%
Dat er schade komt aan flora en fauna zoals vogels en vleermuizen	7%
Dat ik gezondheidsklachten krijg	6%
Dat mijn huis minder waard wordt	6%
Dat er verlichting komt op de windmolens	2%
Dat er minder toeristen komen	0%
Anders	4%

Tweede plaats in de rangorde⁷

⁷ 16% van de respondenten heeft 'weet ik niet / geen mening' geantwoord op de rangordevraag. 7% heeft daarnaast slechts één inhoudelijke keuze gemaakt. Het totaal van deze grafiek telt dan ook op tot 77%.

Stel er komen windmolens in de buurt van uw woning. Waarover maakt u zich dan de meeste zorgen?	
Tweede plaats in de rangorde (N = 956)	%
Dat ik last krijg van geluid van de molens	19%
Dat ik last krijg van slagschaduw in mijn huis (schaduw van draaiende wieken)	14%
Dat het landschap wordt aangetast	14%
Dat er schade komt aan flora en fauna zoals vogels en vleermuizen	8%
Dat de windmolens in een natuurgebied komen	8%
Dat mijn huis minder waard wordt	7%
Dat ik gezondheidsklachten krijg	5%
Dat er verlichting komt op de windmolens	3%
Dat er minder toeristen komen	1%
Anders	1%

Derde plaats in de rangorde⁸

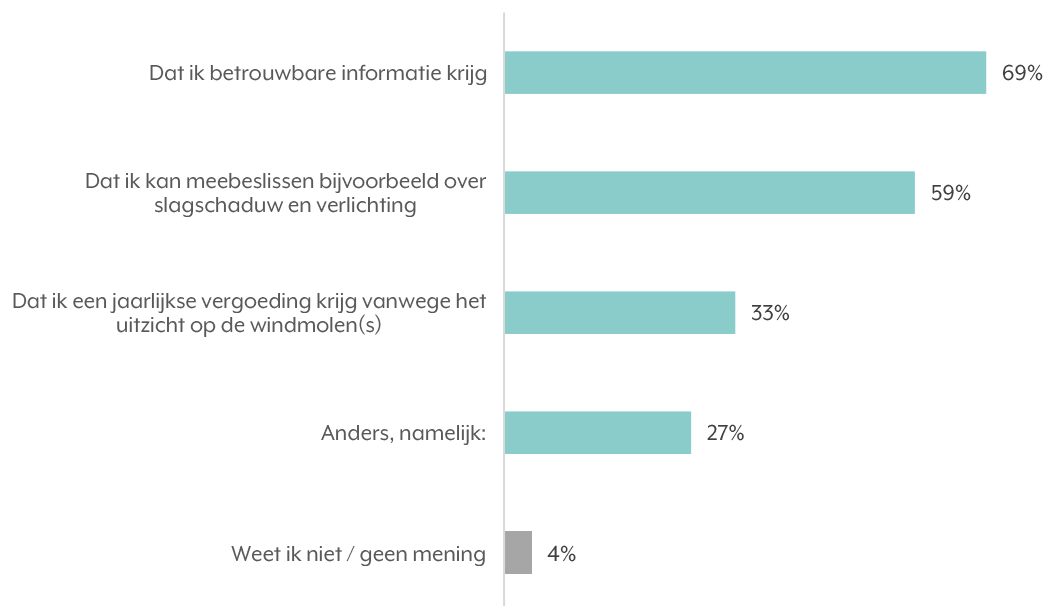

⁸ 16% van de respondenten heeft 'weet ik niet / geen mening' geantwoord op de rangordevraag. 14% heeft daarnaast slechts één of twee inhoudelijke keuzes gemaakt. Het totaal van deze grafiek telt dan ook op tot 70%.

Stel er komen windmolens in de buurt van uw woning. Waarover maakt u zich dan de meeste zorgen?	
Derde plaats in de rangorde (N = 871)	%
Dat het landschap wordt aangetast	12%
Dat er schade komt aan flora en fauna zoals vogels en vleermuizen	12%
Dat ik last krijg van geluid van de molens	10%
Dat mijn huis minder waard wordt	9%
Dat ik last krijg van slagschaduw in mijn huis (schaduw van draaiende wieken)	9%
Dat de windmolens in een natuurgebied komen	7%
Dat ik gezondheidsklachten krijg	4%
Dat er verlichting komt op de windmolens	4%
Dat er minder toeristen komen	1%
Anders	2%

Vervolgens is aan inwoners gevraagd wat zij belangrijk vinden in de situatie dat er een windmolens in de buurt van hun woning komt - specifiek ten aanzien van het proces. Invullers konden meerdere opties aankruisen, waaronder de optie 'anders, namelijk...'. Alle open antwoorden zijn opgenomen in bijlage 2.

Stel er komen windmolens in de buurt van uw woning. Wat vindt u dan belangrijk in het proces?

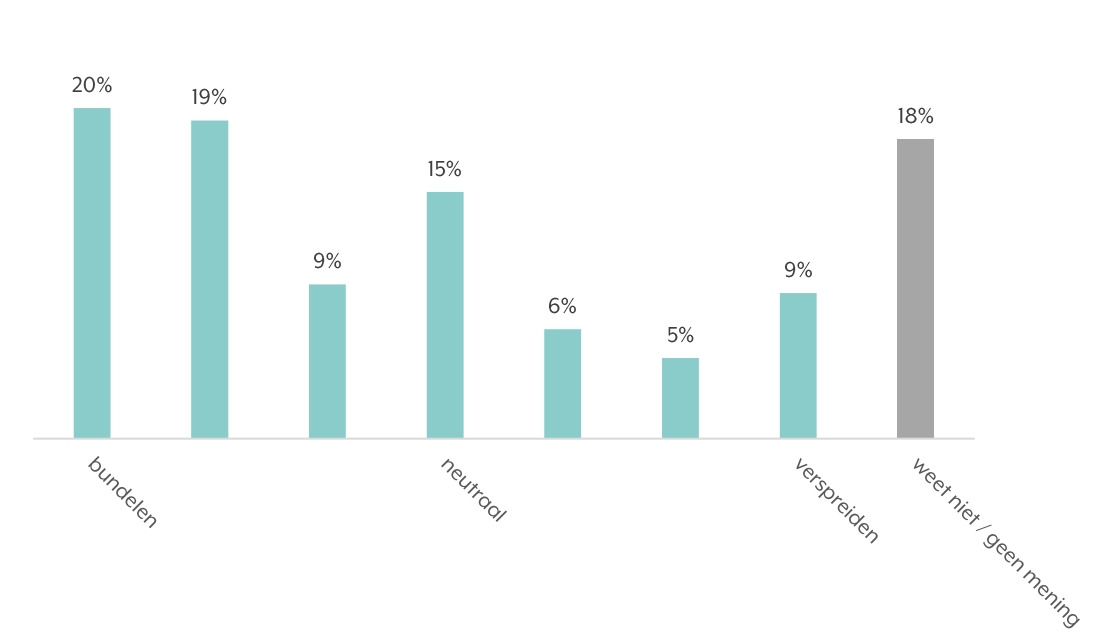

Stel er komen windmolens in de buurt van uw woning. Wat vindt u dan belangrijk in het proces (N = 1195)	%
Dat ik betrouwbare informatie krijg	69%
Dat ik kan meebeslissen bijvoorbeeld over slagschaduw en verlichting	59%
Dat ik een jaarlijkse vergoeding krijg vanwege het uitzicht op de windmolen(s)	33%
Anders, namelijk:	27%
Weet ik niet / geen mening	4%

Ook voor windmolens is gevraagd naar de voorkeur die inwoners hebben qua bundelen van de opwekcapaciteit op één of een aantal plekken vs. plaatsen van 'losse' windmolens verspreid over de hele gemeente. Invullers konden hun voorkeur uiten op een 7-puntsschaal (+ weet ik niet / geen mening).

Voor het opwekken van duurzame energie door windmolens kan worden gekozen voor het bundelen van de windmolens op één of een aantal plekken, of het plaatsen van ‘losse’ windmolens verspreid over de hele gemeente.

Wat heeft uw voorkeur voor het plaatsen van windmolens in de gemeente Lochem?

Wat heeft uw voorkeur voor het plaatsen van windmolens in de gemeente Lochem? (N = 1195)	%
Bundelen	20%
	19%
	9%
Neutraal	15%
	6%
	5%
Verspreiden	9%
Weet ik niet / geen mening	18%

Financiële participatie

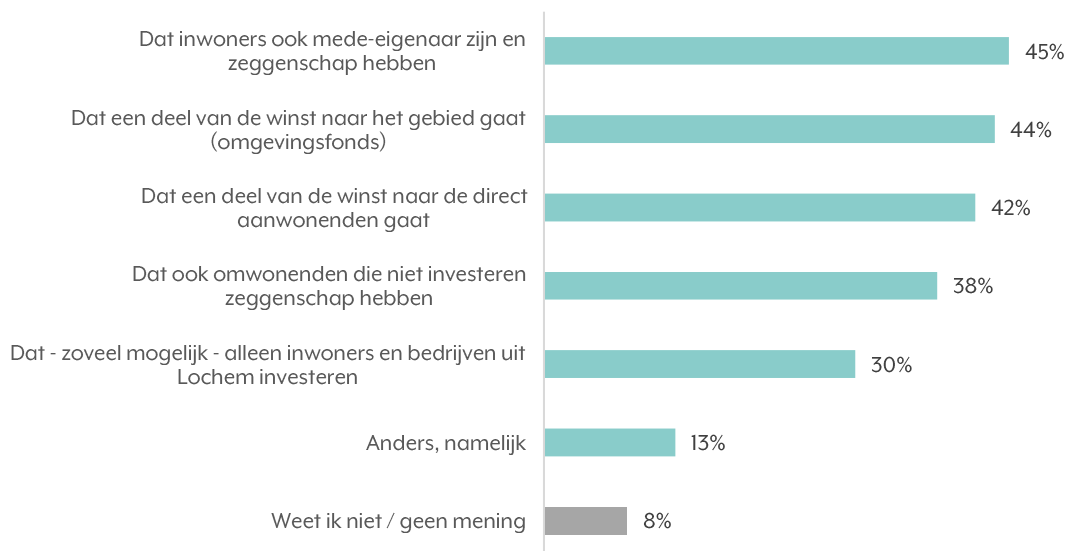
In het derde deel van het onderzoek zijn enkele vragen gesteld over wat inwoners belangrijk vinden in de financiering van een zonnepark of windmolens. Invullers konden meerdere opties aankruisen, waaronder de optie 'anders, namelijk...'. Alle open antwoorden staan opgenomen in bijlage 2.

Ook in dit deel lichten we enkele (statistisch significante) verschillen toe tussen de vier grootste betrokkenheidsprofielen in de gemeente Lochem: Zelfbewuste Aanpakkers, Gevestigde Beïnvloeders, Geïnformeerde Gezinsdrukte en Honkvaste Buurtbewoners. Alle uitsplitsingen staan opgenomen in bijlage 1.

Een zonnepark of windmolen is vaak voor een deel in eigendom van externe investeerders en ontwikkelaars. Investeren betekent dat men meedeelt in de opbrengst maar ook in de risico's.

Soms neemt een energiecoöperatie het initiatief en zorgt samen met haar leden en met buurtbewoners voor een deel van de financiering. En soms nemen inwoners zelf het initiatief en investeren ze ook zelf in het project.

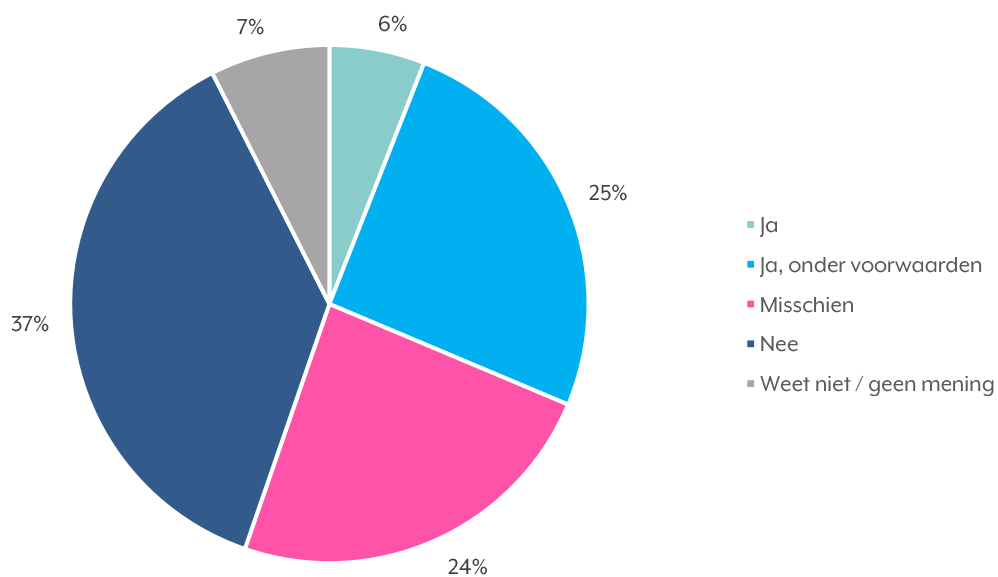
Wat vindt u belangrijk in de financiering van een zonnepark of windmolen?

Wat vindt u belangrijk in de financiering van een zonnepark of windmolen (N = 1195)	%
Dat inwoners ook mede-eigenaar zijn en zeggenschap hebben	45%
Dat een deel van de winst naar het gebied gaat (omgevingsfonds)	44%
Dat een deel van de winst naar de direct aanwonenden gaat	42%
Dat ook omwonenden die niet investeren zeggenschap hebben	38%
Dat - zoveel mogelijk - alleen inwoners en bedrijven uit Lochem investeren	30%
Anders, namelijk	13%
Weet niet / geen mening	8%

Ook is de vraag gesteld of inwoners zelf financieel willen participeren.

Zou u financieel willen participeren in windmolens of een zonnepark als die in de buurt van uw woning worden geplaatst?

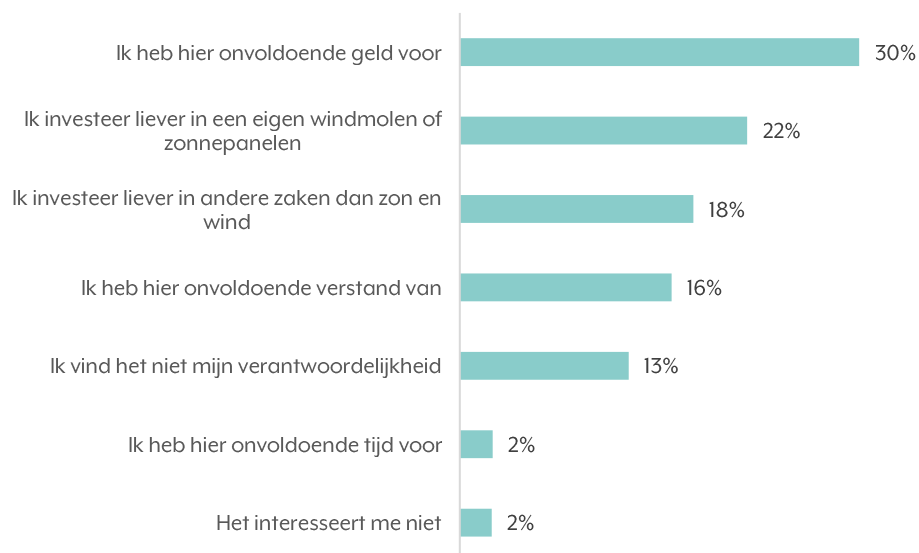
Zou u financieel willen participeren in windmolens of een zonnepark als die in de buurt van uw woning worden geplaatst? (N = 1195)	%
Ja	6%
Ja, onder voorwaarden	25%
Misschien	24%
Nee	37%
Weet ik niet / geen mening	7%

Honkvaste Buurtbewoners zijn het minst bereid om zelf – al dan niet onder voorwaarden - financieel te participeren in windmolens of een zonnepark (21%).

Gevestigde Beïnvloeders scoren het hoogst (37%).

Aan inwoners die 'Nee' hebben ingevuld op bovenstaande vraag, is gevraagd waarom zij niet financieel willen participeren in windmolens of een zonnepark. Invullers konden meerdere opties aankruisen.

Waarom wilt u niet financieel participeren in windmolens of een zonnepark?

Waarom wilt u niet financieel participeren in windmolens of een zonnepark? (N = 445)	%
Ik ben tegen windmolens of een zonnepark	42%
Ik heb hier onvoldoende geld voor	30%
Ik investeer liever in een eigen windmolen of zonnepanelen	22%
Ik investeer liever in andere zaken dan zon en wind	18%
Ik heb hier onvoldoende verstand van	16%
Ik vind het niet mijn verantwoordelijkheid	13%
Ik heb hier onvoldoende tijd voor	2%
Het interesseert me niet	2%

Van de invullers die gekozen hebben voor de optie 'ik ben tegen windmolens of een zonnepark' valt het merendeel in de profielen Zelfbewuste Aanpakkers (18%), Geïnformeerde Gezinsdrukte (14%) en Gevestigde Beïnvloeders (14%).

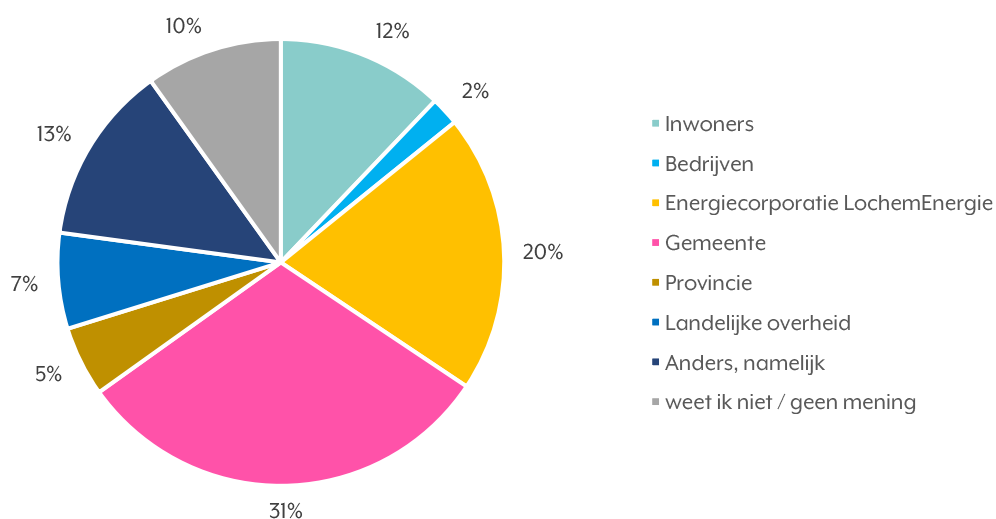
Invullers die gekozen hebben voor de optie 'ik heb hier onvoldoende geld voor' vallen het vaakst in het profiel Honkvaste Buurtbewoners (19%) en Geïnformeerde Gezinsdrukte (14%).

Betrokkenheid in de toekomst

In het laatste deel van het onderzoek is de vraag gesteld wie volgens inwoners het eerst het initiatief zou moeten nemen tot het ontwikkelen van windmolens en zonneparken in de gemeente Lochem. Invullers konden één optie aankruisen, inclusief 'anders, namelijk...'. Alle open antwoorden zijn opgenomen in bijlage 2.

Ook in dit deel lichten we enkele (statistisch significante) verschillen toe tussen de vier grootste betrokkenheidsprofielen in de gemeente Lochem: Zelfbewuste Aanpakkers, Gevestigde Beïnvloeders, Geïnformeerde Gezinsdrukte en Honkvaste Buurtbewoners. Alle uitsplitsingen zijn opgenomen in bijlage 1.

Wie zou volgens u het eerst het initiatief moeten nemen tot het ontwikkelen van windmolens en zonneparken in Lochem?

Wie zou volgens u het eerst het initiatief moeten nemen tot het ontwikkelen van windmolens en zonneparken in Lochem? (N = 1195)	%
Gemeente	31%
Energiecorporatie LochemEnergie	20%
Anders, namelijk	13%
Inwoners	12%
Landelijke overheid	7%
Provincie	5%
Bedrijven	2%
Weet ik niet / geen mening	10%

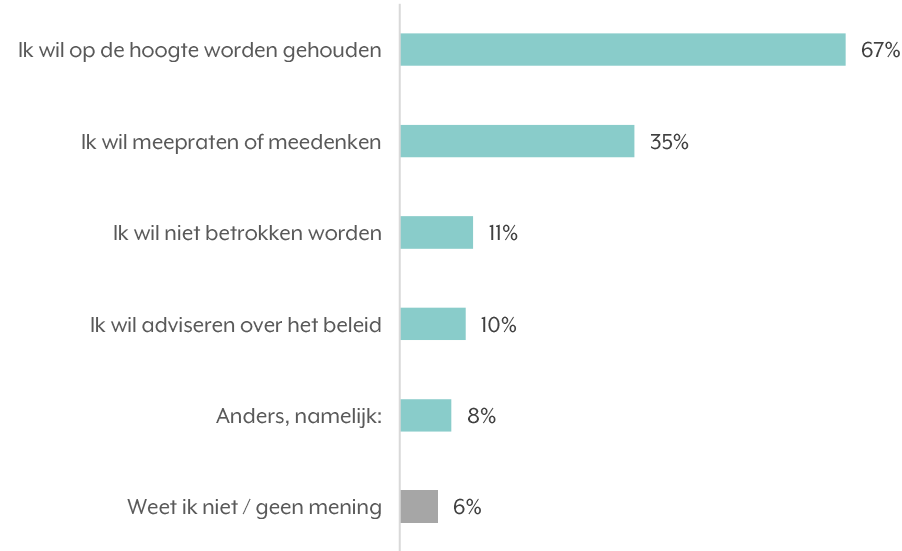
Zelfbewuste Aanpakkers en (in iets mindere mate) Geïnformeerde Gezinsdrukte zijn het sterkst van mening dat het eerste initiatief bij inwoners ligt.

Gevestigde Beïnvloeders noemen het meest vaak Energiecorporatie LochemEnergie als de partij die het eerste initiatief moet nemen.

Tot slot zijn enkele vragen gesteld over hoe inwoners in de toekomst geïnformeerd en/of betrokken willen zijn bij het energieneutraal maken van de gemeente Lochem. Invullers konden meerdere opties aankruisen. Alle open antwoorden die in het open invulveld bij 'anders, namelijk...' zijn ingevuld staan in bijlage 2. Zie onderstaande grafiek.

Het is een lang proces om te komen tot een energieneutraal Lochem 2030. De gemeente werkt daar graag samen met inwoners en andere belanghebbenden aan.

Hoe wilt u door de gemeente betrokken worden bij het opstellen van de beleidsplannen voor het opwekken van duurzame energie via windmolens en zonneparken?

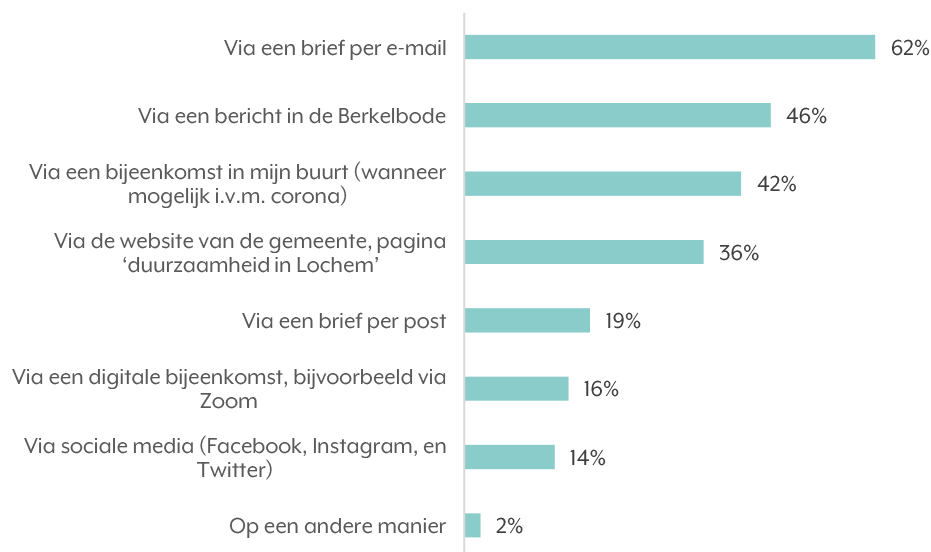

Hoe wilt u door de gemeente betrokken worden bij het opstellen van de beleidsplannen voor het opwekken van duurzame energie via windmolens en zonneparken? (N = 1244)	%
Ik wil op de hoogte worden gehouden	67%
Ik wil meepraten of meedenken	35%
Ik wil niet betrokken worden	11%
Ik wil adviseren over het beleid	10%
Anders, namelijk:	8%
Weet ik niet / geen mening	6%

Geïnformeerd worden

Aan invullers die aangaven (alleen) geïnformeerd te willen worden, is de vraag gesteld welk kanaal hun voorkeur heeft hiervoor. Invullers konden meerdere opties aankruisen. Zie onderstaande grafiek.

Hoe wilt u geïnformeerd worden over het energieneutraal maken van Lochem en de beleidsplannen voor het opwekken van duurzame energie?

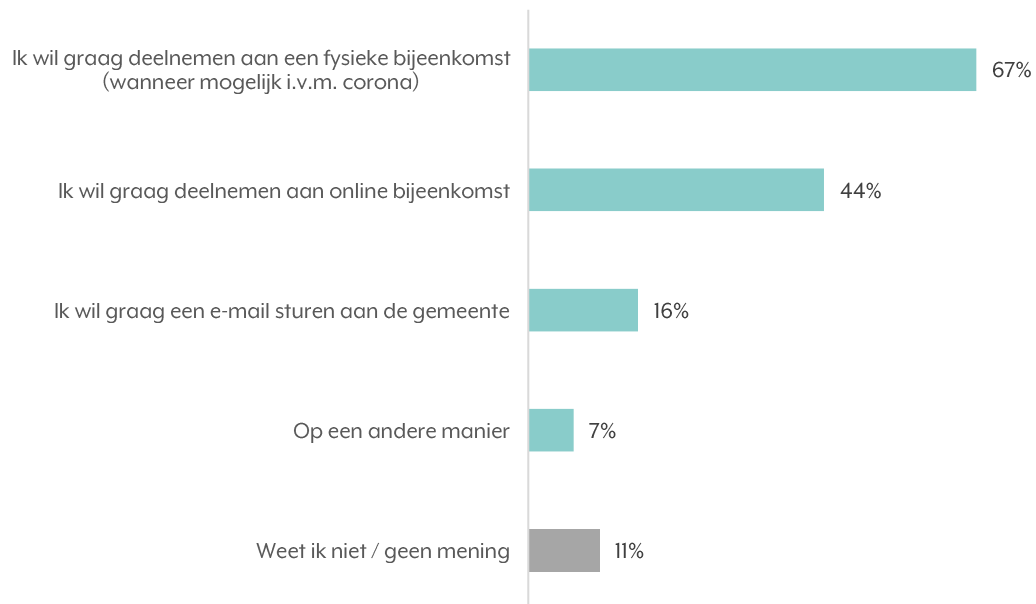

Hoe wilt u geïnformeerd worden over het energieneutraal maken van Lochem en de beleidsplannen voor het opwekken van duurzame energie? (N = 834)	%
Via een brief per e-mail	62%
Via een bericht in de Berkelbode	46%
Via een bijeenkomst in mijn buurt (wanneer mogelijk i.v.m. corona)	42%
Via de website van de gemeente, pagina 'duurzaamheid in Lochem'	36%
Via een brief per post	19%
Via een digitale bijeenkomst, bijvoorbeeld via Zoom	16%
Via sociale media (Facebook, Instagram, en Twitter)	14%
Op een andere manier	2%
Weet ik niet / geen mening	0%

Meepraten of meedenken

Aan inwoners die aangaven (ook) te willen adviseren, meepraten of meedenken, is de vraag gesteld welk kanaal hun voorkeur heeft hiervoor. Invullers konden meerdere opties aankruisen. Zie onderstaande grafiek.

Op welke manier wilt u verder meedenken of adviseren over de beleidsplannen voor het opwekken van duurzame energie?

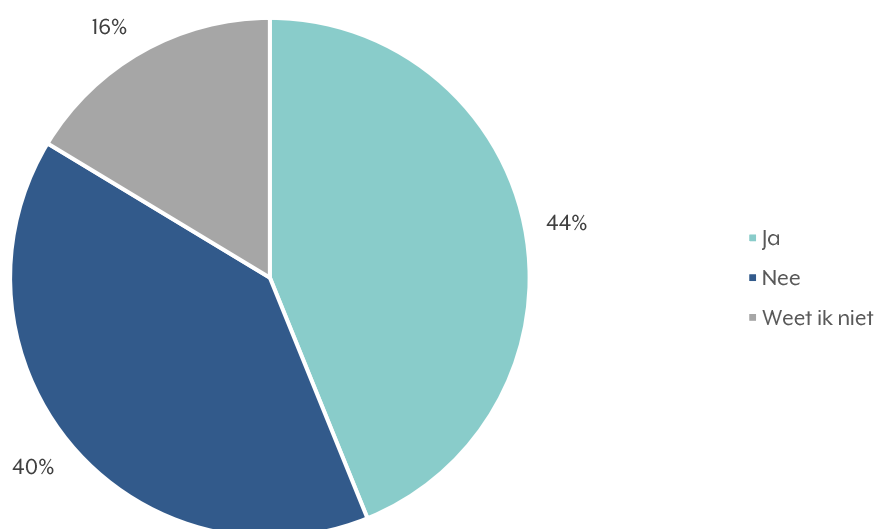

Op welke manier wilt u verder meedenken of adviseren over de beleidsplannen voor het opwekken van duurzame energie? (N = 562)	%
Ik wil graag deelnemen aan een fysieke bijeenkomst (wanneer mogelijk i.v.m. corona)	67%
Ik wil graag deelnemen aan online bijeenkomst	44%
Ik wil graag een e-mail sturen aan de gemeente	16%
Op een andere manier	7%
Weet ik niet / geen mening	11%

De bewonersavonden

Tot slot is aan inwoners gevraagd of zij uitgenodigd willen worden voor de twee online bewonersavonden op 3 en 10 februari 2021.

Wilt u hiervoor uitgenodigd worden?

Wilt u hiervoor uitgenodigd worden? (N = 1272)	
	%
Ja	44%
Nee	40%
Weet ik niet	16%

Onderzoeksverantwoording

HOOFDSTUK 5

Achtergrond invullers

Invullers van de inwonersconsultatie hebben, naast de inhoudelijke vragen, ook een vraag beantwoord over hun postcode. Op basis hiervan is de respons per CBS-wijk bepaald, zie onderstaande tabel.⁹ Tussen haakjes staat het aantal huishoudens vermeld.

Respons per CBS-wijk	Respons (N)	%
Lochem kern (5530 huishoudens)	394	31%
Laren (1470 huishoudens)	315	25%
Gorssel, Eefde en Epse (4580 huishoudens)	255	20%
Almen-Harfsen (1260 huishoudens)	129	10%
Lochem buitengebied (400 huishoudens)	89	7%
Barchem (670 huishoudens)	74	6%
Overig / onbekend	16	1%
Totaal	1272	100%

⁹ 16 invullers van de inwonersconsultatie wonen niet in de gemeente Lochem. Alle 16 zijn lid van het inwonerpanel van de gemeente Lochem en om die reden toch meegenomen in de analyse.

Ook is op basis van de postcode aan iedere respondent een betrokkenheidsprofiel gekoppeld. Zie onderstaande tabel.

Respons per betrokkenheidsprofiel	Respons (N)	%
Honkvaste Buurtbewoners	63	5%
Eigengereide Digitalen	11	1%
Geïnformeerde Gezinsdrukte	73	6%
Stadse Nomaden	0	0%
Kritische Vernieuwers	1	0%
Gevestigde Beïnvloeders	337	27%
Zorgzame Senioren	7	1%
Zelfbewuste Aanpakkers	769	61%
Onbekend	11	1%
Totaal	1272	100%

Respons en toegepaste weging

Het onderzoek is uitgevoerd in de winter van 2020. De online inwonersconsultatie kon worden ingevuld vanaf woensdag 25 november tot en met woensdag 16 december 2020. De enquête is ingevuld door 1272 respondenten. 696 hiervan zijn lid van het inwonerpanel van de gemeente Lochem, of zijn door onderzoeksbureau Moventem uitgenodigd om deel te nemen aan het onderzoek.¹⁰

De Citisens-enquête is in totaal 606 keer ingevuld. Door middel van verschillende verificatiemethoden zijn dubbele invullers uit de resultaten gefilterd en zijn controles uitgevoerd om eventueel verkeerd gebruik van de vragenlijst te achterhalen. Onderdelen van het verificatieproces waren een check op postcode, invultijd en IP-adres. Na een

¹⁰ Gelijktijdig aan het onderzoek naar duurzame energie liep een - breder - onderzoek onder inwoners, met als onderwerp: de toekomst van de gemeente Lochem (i.k.v. de Omgevingsvisie), uitgevoerd door onderzoeksbureau Moventem. In beide online enquêtes werden invullers aan het einde uitgenodigd om deel te nemen aan het 'andere' onderzoek. Onder het inwonerpanel van de gemeente Lochem is (ook door Moventem) een gecombineerde vragenlijst uitgezet.

controle op dubbele invullers en de herkomst van de invuller zijn de antwoorden van 30 invullers niet meegenomen in de analyse. Dit betekent een netto respons van 576 invullers.

Op deze netto respons van 1272 (696 + 576) is vervolgens weging toegepast. Hiervoor is de respons per betrokkenheidsprofiel binnen het totaal van 1272 (zie tabel op pagina 35/36) vergeleken met de feitelijke verdeling van de betrokkenheidsprofielen in de gemeente Lochem (zie tabel in hoofdstuk 3). Indien er sprake was van over- dan wel ondervertegenwoordiging van een profiel is dit statistisch gecorrigeerd, met een minimum van 0,72 (bij oververtegenwoordiging) en een maximum van 5,0 keer (bij ondervertegenwoordiging). De totale N waarover in dit rapport verslag wordt gedaan is na weging 1244.

Bij het aantal van 1272 respondenten hoort een betrouwbaarheidspercentage 95% (rekening houdend met 33.000 inwoners). De foutmarge was 5%.

De hoge respons in combinatie met de toegepaste weging leidt tot de conclusie dat het onderzoek als representatief beschouwd kan worden voor de totale gemeente Lochem.

Campagne en onderzoeksmethode

Alle inwoners van de gemeente Lochem zijn uitgenodigd om mee te doen aan het onderzoek. Het onderzoek was via een open link te vinden op www.lochem.nl/energie2030. De open link is door Citisens via een geo-campagne (o.a. op Facebook, Instagram, Telegraaf.nl en Metronieuws.nl) onder de aandacht gebracht van inwoners van gemeente Lochem.

De resultaten van de campagne staan weergegeven in onderstaande tabel.

Campagne-instrumenten	Bereik
Geo-campagne Facebook en Instagram	68.255 views (bereik: 12.924)
Telegraaf.nl en Metronieuws.nl	88.284 views

Daarnaast heeft de gemeente Lochem zelf ook aandacht besteed aan het onderzoek via de eigen kanalen, o.a. op sociale media, de eigen website en het lokale huis-aan-huisblad.

De online inwonersconsultatie bestond uit 20 inhoudelijke vragen, verdeeld over vier onderwerpen:

- Houding tegenover duurzame energie en energiebesparing
- Duurzame opwek van energie
- Financiële participatie
- Betrokkenheid in de toekomst

Veruit de meeste vragen zijn gesteld als gesloten vraag. Hierbij konden respondenten kiezen uit meerdere antwoordopties, inclusief 'anders, namelijk, ...' (met open invulveld) en 'weet ik niet / geen mening'. Ook bevatte de vragenlijst een aantal stellingen waarop respondenten op een schaal van 1 ('helemaal oneens') tot en met 7 ('helemaal eens') hun mening konden geven. Deze zijn, ten behoeve van het overzicht, in de rapportage veelal geclusterd tot 3 (oneens - neutraal - eens).

De antwoorden die gegeven zijn in de open invulvelden bij 'anders, namelijk' staan opgenomen in bijlage 2.

De vragenlijst is opgesteld in samenspraak met medewerkers van de gemeente Lochem.

Bijlagen

Bijlage 1: betrokkenheidsprofielen

In deze bijlage staan de verschillen tussen de betrokkenheidsprofielen (wanneer statistisch significant) opgenomen. We laten alleen de vier grootste profielen in de gemeente Lochem zien: Gevestigde Beïnvloeders, Geïnformeerde Gezinsdrukte, Zelfbewuste Aanpakkers en Honkvaste Buurtbewoners. Dit in verband met een te lage respons van de overige vier betrokkenheidsprofielen.

Houding duurzame energie en energiebesparing

Ik vind het belangrijk dat er in Nederland steeds meer aandacht is voor het opwekken van duurzame energie

	Totaal	Geïnformeerde Gezinsdrukte	Gevestigde Beïnvloeders	Honkvaste Buurtbewoners	Zelfbewuste Aanpakkers
Helemaal oneens	3%	6%	2%	2%	4%
	5%	1%	4%	8%	4%
	5%	8%	5%	0%	8%
Neutraal	12%	7%	9%	11%	14%
	20%	29%	13%	25%	22%
	22%	23%	26%	23%	21%
Helemaal eens	31%	23%	38%	25%	26%
Weet ik niet / geen mening	2%	3%	2%	5%	1%

Ik vind het belangrijk dat er in de gemeente Lochem duurzame energie wordt opgewekt

	Totaal	Geïnformeerde Gezinsdrukte	Gevestigde Beïnvloeders	Honkvaste Buurtbewoners	Zelfbewuste Aanpakkers
Helemaal oneens	6%	7%	4%	3%	8%
	7%	8%	7%	5%	7%
	10%	10%	9%	9%	12%
Neutraal	13%	7%	11%	11%	16%
	20%	25%	17%	22%	22%
	16%	20%	19%	21%	16%
Helemaal eens	25%	24%	32%	24%	18%
Weet ik niet / geen mening	2%	1%	1%	5%	1%

Op welke manier(en) bent u zelf bezig met duurzame energie en energiebesparing?

	Totaal	Geïnformeerde Gezinsdrukte	Gevestigde Beïnvloeders	Honkvaste Buurtbewoners	Zelfbewuste Aanpakkers
Ik koop groene stroom	45%	46%	51%	44%	43%
Ik gebruik bewust minder energie	65%	61%	69%	69%	67%
Ik heb een elektrische auto	8%	6%	11%	3%	10%
Ik heb mijn woning beter laten isoleren	52%	38%	64%	44%	60%
Ik heb zonnepanelen of zonnecollector en	48%	51%	54%	34%	52%
Ik heb een warmtepomp geïnstalleerd	7%	3%	8%	3%	9%

Anders, namelijk	12%	17%	12%	6%	13%
Ik ben zelf niet bezig met duurzame energie	5%	10%	3%	8%	5%
Weet ik niet / geen mening	1%	0%	0%	2%	1%

Duurzame opwek van energie

Wilt u dat er duurzame energie in de gemeente Lochem wordt opgewekt uit wind en/of zon?

	Totaal	Geïnformeerde Gezinsdrukte	Gevestigde Beïnvloeders	Honkvaste Buurtbewoners	Zelfbewuste Aanpakkers
Ja	19%	24%	21%	36%	11%
Ja, onder voorwaarden	56%	52%	55%	48%	60%
Misschien	9%	8%	9%	9%	9%
Nee	15%	17%	13%	6%	18%
Weet niet / geen mening	1%	0%	1%	0%	1%

Hoe wilt u dat duurzame energie wordt opgewekt in de gemeente Lochem?

	Totaal	Geïnformeerde Gezinsdrukte	Gevestigde Beïnvloeders	Honkvaste Buurtbewoners	Zelfbewuste Aanpakkers
alleen zonneparken	15%	15%	14%	13%	18%
	10%	17%	8%	5%	13%
	11%	13%	13%	6%	12%
zowel zon als wind	36%	31%	40%	43%	32%
	9%	10%	6%	16%	7%
	5%	6%	4%	8%	4%
alleen windmolens	3%	3%	2%	2%	3%
weet niet / geen mening	11%	4%	13%	6%	11%

Wat heeft uw voorkeur voor het plaatsen van zonneparken in de gemeente Lochem?

	Totaal	Geïnformeerde Gezinsdrukte	Gevestigde Beïnvloeders	Honkvaste Buurtbewoners	Zelfbewuste Aanpakkers
bundelen	9%	13%	8%	6%	9%
	11%	15%	17%	13%	8%
	8%	13%	7%	12%	8%
neutraal	13%	8%	12%	18%	15%
	14%	13%	11%	19%	13%
	13%	14%	15%	10%	12%
verspreiden	14%	14%	13%	6%	17%
weet niet / geen mening	18%	8%	17%	16%	17%

Stel er komen windmolens in de buurt van uw woning. Wat vindt u dan belangrijk in het proces?

	Totaal	Geïnformeerde Gezinsdrukte	Gevestigde Beïnvloeders	Honkvaste Buurtbewoners	Zelfbewuste Aanpakkers
Dat ik betrouwbare informatie krijg	69%	62%	73%	69%	67%
Dat ik kan meebeslissen bijvoorbeeld over slagschaduw en verlichting	59%	58%	63%	52%	60%
Dat ik een jaarlijkse vergoeding krijg vanwege het uitzicht op de windmolen(s)	33%	35%	34%	16%	39%
Anders, namelijk:	27%	25%	25%	11%	34%
Weet ik niet / geen mening	4%	7%	4%	5%	2%

Wat heeft uw voorkeur voor het plaatsen van windmolens in de gemeente Lochem?

	Totaal	Geïnformeerde Gezinsdrukte	Gevestigde Beïnvloeders	Honkvaste Buurtbewoners	Zelfbewuste Aanpakkers
bundelen	20%	17%	23%	15%	19%
	19%	26%	23%	18%	15%
	9%	13%	9%	11%	9%
neutraal	15%	14%	14%	18%	14%
	6%	4%	6%	13%	5%
	5%	4%	4%	3%	6%
verspreiden	9%	10%	5%	6%	10%
weet niet / geen mening	18%	11%	16%	16%	21%

Financiële participatie

Wat vindt u belangrijk in de financiering van een zonnepark of windmolen?

Niet significant

Zou u financieel willen participeren in windmolens of een zonnepark als die in de buurt van uw woning worden geplaatst?

	Totaal	Geïnformeerde Gezinsdrukte	Gevestigde Beïnvloeders	Honkvaste Buurtbewoners	Zelfbewuste Aanpakkers
Ja	6%	3%	8%	3%	6%
Ja, onder voorwaarden	25%	26%	29%	18%	26%
Misschien	24%	26%	23%	21%	25%
Nee	37%	42%	33%	47%	36%
Weet niet / geen mening	7%	4%	6%	11%	7%

Waarom wilt u niet financieel participeren in windmolens of een zonnepark?

	Totaal	Geïnformeerde Gezinsdrukte	Gevestigde Beïnvloeders	Honkvaste Buurtbewoners	Zelfbewuste Aanpakkers
Ik heb hier onvoldoende verstand van	16%	6%	4%	11%	4%
Ik heb hier onvoldoende geld voor	30%	14%	7%	19%	8%
Ik investeer liever in een eigen windmolen of zonnepanelen	22%	6%	6%	10%	9%
Ik ben tegen windmolens of een zonnepark	42%	14%	14%	5%	18%
Het interesseert me niet	2%	0%	0%	3%	1%
Ik heb hier onvoldoende tijd voor	2%	3%	0%	2%	1%
Ik vind het niet mijn verantwoordeli- jkheid	13%	4%	3%	8%	3%
Ik investeer liever in andere zaken dan zon en wind	18%	6%	7%	3%	7%
Ik heb hier onvoldoende verstand van	16%	6%	4%	11%	4%

Betrokkenheid in de toekomst

Wie zou volgens u het eerst het initiatief moeten nemen tot het ontwikkelen van windmolens en zonneparken in Lochem?

	Totaal	Geïnformeerde Gezinsdrukte	Gevestigde Beïnvloeders	Honkvaste Buurtbewoners	Zelfbewuste Aanpakkers
Inwoners	12%	13%	9%	3%	18%
Bedrijven	2%	1%	2%	0%	3%
Energiecorporatie LochemEnergie	20%	15%	23%	19%	17%
Gemeente	31%	40%	31%	45%	26%
Provincie	5%	6%	6%	10%	3%
Landelijke overheid	7%	7%	9%	5%	6%
Anders, namelijk	13%	8%	10%	8%	16%
weet ik niet / geen mening	10%	8%	10%	10%	11%

Hoe wilt u door de gemeente betrokken worden bij het opstellen van de beleidsplannen voor het opwekken van duurzame energie via windmolens en zonneparken?

	Totaal	Geïnformeerde Gezinsdrukte	Gevestigde Beïnvloeders	Honkvaste Buurtbewoners	Zelfbewuste Aanpakkers
Ik wil adviseren over het beleid	10%	3%	12%	2%	15%
Ik wil meepraten of meedenken	35%	28%	40%	19%	45%
Ik wil op de hoogte worden gehouden	67%	74%	65%	68%	73%
Ik wil niet betrokken worden	11%	10%	12%	18%	8%
Anders, namelijk:	8%	7%	6%	6%	11%
Weet ik niet / geen mening	6%	10%	6%	6%	5%

Hoe wilt u geïnformeerd worden over het energieneutraal maken van Lochem en de beleidsplannen voor het opwekken van duurzame energie?

	Totaal	Geïnformeerde Gezinsdrukte	Gevestigde Beïnvloeders	Honkvaste Buurtbewoners	Zelfbewuste Aanpakkers
Via een digitale bijeenkomst, bijvoorbeeld via Zoom	16%	7%	11%	5%	14%
Via een bericht in de Berkelbode	46%	30%	30%	32%	35%
Via een brief per post	19%	13%	9%	13%	17%
Via een brief per e-mail	62%	49%	43%	32%	48%
Via een bijeenkomst in mijn buurt (wanneer mogelijk i.v.m. corona)	42%	20%	25%	19%	38%
Via de website van de gemeente, pagina 'duurzaamheid in Lochem'	36%	19%	23%	31%	26%
Via sociale media (Facebook, Instagram, en Twitter)	14%	12%	6%	18%	8%
Op een andere manier	2%	0%	1%	2%	2%
Weet ik niet / geen mening	0%	0%	0%	0%	0%

Op welke manier wilt u verder meedenken of adviseren over de beleidsplannen voor het opwekken van duurzame energie?

	Totaal	Geïnformeerde Gezinsdrukte	Gevestigde Beïnvloeders	Honkvaste Buurtbewoners	Zelfbewuste Aanpakkers
Ik wil graag deelnemen aan een fysieke bijeenkomst (wanneer mogelijk i.v.m. corona)	67%	35%	70%	67%	68%

Ik wil graag deelnemen aan online bijeenkomst	44%	45%	51%	17%	46%
Ik wil graag een e-mail sturen aan de gemeente	16%	15%	18%	25%	16%
Op een andere manier	7%	5%	7%	8%	7%
Weet ik niet / geen mening	11%	25%	4%	8%	13%

Wilt u hiervoor uitgenodigd worden?

	Totaal	Geïnformeerde Gezinsdrukte	Gevestigde Beïnvloeders	Honkvaste Buurtbewoners	Zelfbewuste Aanpakkers
Ja	44%	27%	39%	17%	50%
Nee	40%	52%	46%	67%	34%
Weet ik niet	16%	21%	15%	16%	16%

Bijlage 2: open antwoorden

In bijlage 2 zijn alle open antwoorden weergegeven die ingevuld zijn bij de 'anders, namelijk' opties, bij in totaal acht vragen. Bijlage 2 is opgenomen als separaat document.

- Op welke manier(en) bent u zelf bezig met duurzame energie en energiebesparing? Anders, namelijk... (vraag 3)
- Stel er komt een zonnepark in de buurt van uw woning. Wat vindt u dan belangrijk? Anders, namelijk... (vraag 7)
- Stel er komen windmolens in de buurt van uw woning. Waarover maakt u zich dan de meeste zorgen? Anders, namelijk... (vraag 9)
- Stel er komen windmolens in de buurt van uw woning. Wat vindt u dan belangrijk in het proces? Anders, namelijk... (vraag 10)
- Wat vindt u belangrijk in de financiering van een zonnepark of windmolen? Anders, namelijk... (vraag 12)
- Waarom wilt u niet financieel participeren in windmolens of een zonnepark? Anders, namelijk... (vraag 14)
- Wie zou volgens u het eerst het initiatief moeten nemen tot het ontwikkelen van windmolens en zonneparken in Lochem? Anders, namelijk... (vraag 15)
- Wilt u nog iets kwijt over het onderwerp duurzame opwek van energie of de vragenlijst? (vraag 22)

De tekst van de open antwoorden is letterlijk overgenomen. Taal- en spelfouten zijn niet gecorrigeerd.

Bijlage 3: Enquête

Welkom bij de vragenlijst!

De gemeente Lochem denkt na over de toekomst en maakt een Omgevingsvisie. Eén van de onderwerpen waar het over gaat is energie. De gemeente heeft de ambitie in 2030 energieneutraal te zijn. De gemeente is daarom bezig met het maken van de beleidsplannen voor het opwekken van duurzame energie met windmolens en zonneparken. De mening van inwoners is hierbij erg belangrijk.

Wat vindt u belangrijk? En hoe wilt u in de toekomst betrokken worden bij het energieneutraal maken van Lochem? Laat het ons weten in deze vragenlijst! Het invullen van de vragenlijst kost ongeveer 8 minuten.

Deel I: introductie

Vraag 1

Wat vindt u van de volgende stellingen?

Ik vind het belangrijk dat er in Nederland steeds meer aandacht is voor het opwekken van duurzame energie

Kies op de schuifbalk de plek die het best bij uw mening past.

Helemaal oneens < --- > helemaal eens

+ Weet ik niet / geen mening

Vraag 2

Ik vind het belangrijk dat er in de gemeente Lochem duurzame energie wordt opgewekt

Kies op de schuifbalk de plek die het best bij uw mening past.

Helemaal oneens < --- > helemaal eens

+ Weet ik niet / geen mening

Vraag 3

Op welke manier(en) bent u zelf bezig met duurzame energie en energiebesparing?

- a. Ik koop groene stroom
- b. Ik gebruik bewust minder energie
- c. Ik heb een elektrische auto
- d. Ik heb mijn woning beter laten isoleren
- e. Ik heb zonnepanelen of zonnecollectoren
- f. Ik heb een warmtepomp geïnstalleerd
- g. Anders, namelijk

- h. Ik ben zelf niet bezig met duurzame energie
- i. Weet ik niet / geen mening

Vraag 4

Landelijk en ook in Lochem is het streven om meer duurzame energie op te wekken. Dit kan op veel manieren zoals energie uit biomassa, geothermie, wind, water, en zon. Op dit moment richten wij ons in Lochem en de regio op duurzame energie uit wind (windmolens) en zon (zonneparken). Daar gaat deze vragenlijst over.

Wilt u dat er duurzame energie in de gemeente Lochem wordt opgewekt uit wind en/of zon?

- a. Ja
- b. Ja, onder voorwaarden
- c. Misschien
- d. Nee
- e. Weet ik niet / geen mening

Vraag 5

U geeft aan geen duurzame opwek van energie uit wind en zon te willen in de gemeente Lochem. Wilt u toch vragen beantwoorden over hoe dit (wel) mogelijk gemaakt kan worden? U kunt daarbij uw mening geven over de randvoorwaarden voor energie uit zon en wind.

Indien u kiest voor 'nee' wordt u doorgeleid naar het volgende onderdeel van de vragenlijst.

- a. Ja, ik wil toch vragen beantwoorden
- b. Nee, ik wil geen vragen beantwoorden [routing brengt invullers naar vraag 16]

Vraag 6

In Lochem worden er nu al zonneparken op landbouwgrond aangelegd. Dit is nodig om Lochem in 2030 energieneutraal te krijgen. Daarnaast zijn er windmolens nodig om genoeg duurzame energie op te wekken.

Een windmolen is meer zichtbaar, maar neemt minder ruimte in. Omgerekend levert een windmolen per m2 meer energie op dan een zonnepark. Voor een stabiele energievoorziening is het van belang dat we zowel wind als zon aansluiten op het netwerk.

Hoe wilt u dat duurzame energie wordt opgewekt in de gemeente Lochem?

Kies op de schuifbalk de plek die het best bij uw mening past.

Alleen zonneparken < -- zowel zon als wind -- > alleen windmolens

+ Weet ik niet / geen mening

Ervolgt nu een aantal vragen over zon. Daarna volgen enkele vragen over wind.

Vraag 7

Een zonnepark in een landbouwgebied is een ander gezicht dan een weiland of maisveld. De gemeente kan voorwaarden stellen aan de inrichting van een zonnepark, bijvoorbeeld over het groen op en rond het zonnepark. De initiatiefnemer betaalt en regelt dit dan.

Stel er komt een **zonnepark** in de buurt van uw woning. Wat vindt u dan belangrijk?

Sleep de antwoorden in de door u gewenste volgorde boven de stippellijn. U kunt maximaal drie antwoorden kiezen.

- a. Dat het zonnepark niet zichtbaar is
- b. Dat er geen overlast van het zonnepark is
- c. Dat op dezelfde plek extra natuur wordt aangelegd
- d. Dat het landschap wordt verbeterd door buiten het zonnepark bomen en houtwallen aan te leggen
- e. Dat de biodiversiteit in het zonnepark wordt vergroot met bijvoorbeeld bijenkasten of bloemrijke graslanden
- f. Dat het zonnepark toegankelijk is om er doorheen te fietsen of te wandelen
- g. Dat het zonnepark gecombineerd wordt met het telen van gewassen of het houden van schapen
- h. Anders

+ Weet ik niet / geen mening

[routing: als vraag 7 = h]

Kunt u toelichten wat u (nog meer) belangrijk vindt?

Vraag 8

Voor het opwekken van duurzame energie door zonneparken kan worden gekozen voor het bundelen van de opwek-capaciteit in een aantal grote zonneparken, of het opwekken van dezelfde hoeveelheid energie met meerdere kleine zonneparken, verspreid over de gemeente.

Wat heeft uw voorkeur voor het plaatsen van zonneparken in de gemeente Lochem?

Kies op de schuifbalk de plek die het best bij uw mening past.

Bundelen <-----> Verspreiden

+ Weet ik niet / geen mening

Vraag 9

De landelijke overheid stelt veiligheidseisen aan de plaatsing van windmolens. Uiteraard moeten alle windmolens in Lochem daaraan voldoen. De gemeente kan aanvullende voorwaarden stellen.

Stel er komen **windmolens** in de buurt van uw woning. Waarover maakt u zich dan de meeste zorgen?

Sleep de antwoorden in de door u gewenste volgorde boven de stippellijn. U kunt maximaal drie antwoorden kiezen.

- a. Dat het landschap wordt aangetast
- b. Dat er minder toeristen komen
- c. Dat mijn huis minder waard wordt
- d. Dat er verlichting komt op de windmolens
- e. Dat de windmolens in een natuurgebied komen
- f. Dat er schade komt aan flora en fauna zoals vogels en vleermuizen
- g. Dat ik gezondheidsklachten krijg
- h. Dat ik last krijg van geluid van de molens
- i. Dat ik last krijg van slagschaduw in mijn huis (schaduw van draaiende wieken)
- j. Ik maak me geen zorgen
- k. Anders

+ Weet ik niet / geen mening

[routing: als vraag 9 = k]

Kunt u toelichten waar u zich (nog meer) zorgen over maakt?

Vraag 10

Stel er komen **windmolens** in de buurt van uw woning. Wat vindt u dan belangrijk in het proces?

U kunt meerdere antwoorden kiezen

- a. Dat ik betrouwbare informatie krijg
- b. Dat ik kan meebeslissen bijvoorbeeld over slagschaduw en verlichting
- c. Dat ik een jaarlijkse vergoeding krijg vanwege het uitzicht op de windmolen(s)
- d. Anders, namelijk: [open invulveld]
- e. Weet ik niet / geen mening

Vraag 11

Voor het opwekken van duurzame energie door windmolens kan worden gekozen voor het bundelen van de windmolens op één of een aantal plekken, of het plaatsen van 'losse' windmolens verspreid over de hele gemeente.

Wat heeft uw voorkeur voor het plaatsen van windmolens in de gemeente Lochem?

Kies op de schuifbalk de plek die het best bij uw mening past.

Bundelen <-----> Verspreiden

+ Weet ik niet / geen mening

Deel 3: financiële participatie

Vraag 12

Een zonnepark of windmolen is vaak voor een deel in eigendom van externe investeerders en ontwikkelaars. Investeren betekent dat men meedeelt in de opbrengst maar ook in de risico's.

Soms neemt een energiecoöperatie het initiatief en zorgt samen met haar leden en met buurtbewoners voor een deel van de financiering. En soms nemen inwoners zelf het initiatief en investeren ze ook zelf in het project.

Wat vindt u belangrijk in de financiering van een zonnepark of windmolen?

U kunt meerdere antwoorden kiezen

- a. Dat - zoveel mogelijk - alleen inwoners en bedrijven uit Lochem investeren
- b. Dat inwoners ook mede-eigenaar zijn en zeggenschap hebben
- c. Dat een deel van de winst naar het gebied gaat (omgevingsfonds)
- d. Dat een deel van de winst naar de direct aanwonenden gaat
- e. Dat ook omwonenden die niet investeren zeggenschap hebben
- f. Anders, namelijk: [open invulveld]
- g. Weet ik niet / geen mening

Vraag 13

Zou u financieel willen participeren in windmolens of een zonnepark als die in de buurt van uw woning worden geplaatst?

- a. Ja
- b. Ja, onder voorwaarden
- c. Misschien
- d. Nee
- e. Weet ik niet / geen mening

Vraag 14

Waarom wilt u niet financieel participeren in windmolens of een zonnepark?

U kunt meerdere antwoorden kiezen

- a. Ik heb hier onvoldoende verstand van
- b. Ik heb hier onvoldoende geld voor
- c. Ik investeer liever in een eigen windmolen of zonnepanelen
- d. Ik ben tegen windmolens of een zonnepark
- e. Het interesseert me niet
- f. Ik heb hier onvoldoende tijd voor
- g. Ik vind het niet mijn verantwoordelijkheid
- h. Ik investeer liever in andere zaken dan zon en wind
- i. Anders, namelijk: [open invulveld]

Deel 4: betrokkenheid in de toekomst

Vraag 15

Wie zou volgens u het eerst het initiatief moeten nemen tot het ontwikkelen van windmolens en zonneparken in Lochem?

- a. Inwoners
- b. Bedrijven
- c. Energiecoöperatie LochemEnergie
- d. Gemeente
- e. Provincie
- f. Landelijke overheid
- g. Anders, namelijk: [open invulveld]
- h. Weet ik niet / geen mening

Vraag 16

Het is een lang proces om te komen tot een energieneutraal Lochem 2030. De gemeente werkt daar graag samen met inwoners en andere belanghebbenden aan.

Hoe wilt u door de gemeente betrokken worden bij het opstellen van de beleidsplannen voor het opwekken van duurzame energie via windmolens en zonneparken?

U kunt meerdere antwoorden kiezen.

- a. Ik wil adviseren over het beleid
- b. Ik wil meepraten of meedenken
- c. Ik wil op de hoogte worden gehouden
- d. Ik wil niet betrokken worden
- e. Anders, namelijk:
- f. Weet ik niet / geen mening

Vraag 17

Hoe wilt u geïnformeerd worden over het energieneutraal maken van Lochem en de beleidsplannen voor het opwekken van duurzame energie?

U kunt meerdere antwoorden kiezen.

- a. Via een digitale bijeenkomst, bijvoorbeeld via Zoom
- b. Via een bericht in de Berkelbode
- c. Via een brief per post
- d. Via een brief per e-mail
- e. Via een bijeenkomst in mijn buurt (wanneer mogelijk i.v.m. corona)
- f. Via de website van de gemeente, pagina 'duurzaamheid in Lochem'
- g. Via sociale media (Facebook, Instagram en Twitter)
- h. Op een andere manier, namelijk: [open invulveld]
- i. Weet ik niet / geen mening

Vraag 18

Op welke manier wilt u verder meedenken of adviseren over de beleidsplannen voor het opwekken van duurzame energie?

- a. Ik wil graag deelnemen aan een fysieke bijeenkomst (wanneer mogelijk i.v.m. corona)
- b. Ik wil graag deelnemen aan online bijeenkomst
- c. Ik wil graag een e-mail sturen aan de gemeente
- d. Op een andere manier, namelijk:
- e. Weet ik niet / geen mening

Vraag 19

Op 3 en 10 februari 2021 organiseert de gemeente twee online bewonersavonden, om met inwoners en andere belanghebbenden verder te praten over de opwek van duurzame energie door zonneparken en windmolens.

We hebben gekozen voor online vanwege de geldende corona-maatregelen.

Wilt u hiervoor uitgenodigd worden?

- a. Ja
- b. Nee
- c. Weet ik niet

Vraag 20

Wat is het e-mailadres waarop wij u kunnen bereiken?

Deel 5: afsluitende vragen

Vraag 21

Wat is uw volledige postcode?

We gebruiken deze informatie om de resultaten van het onderzoek goed te kunnen duiden. De verwerking van uw gegevens gebeurt uiteraard anoniem.

Bijvoorbeeld: 1234AB

Vraag 22

Wilt u nog iets kwijt over het onderwerp duurzame opwek van energie of de vragenlijst?

Vult u liever niets in? Kies dan 'Volgende'.

Vraag 23

Wilt u ook meedenken over andere thema's voor de toekomst van Lochem? Vul ook de vragenlijst in: Hoe woon en leef jij in 2030? [LINK NAAR VRAGENLIJST OMGEVINGSVISIE]

Eindpagina

Hartelijk bedankt voor het geven van uw mening.

Heeft u nog vragen? Neem dan contact op met de gemeente Lochem. Dat kan via het e-mailadres info@lochem.nl of telefonisch via 0573-289222.

